

1. Αναδιοργάνωση των Ελληνικών Δυνάμεων -Συγκρότηση της III Ελληνικής Ορεινής Ταξιαρχίας

Μετά την καταστολή του στασιαστικού κινήματος της 6ης Απριλίου 1944, τη διάλυση των μονάδων που αναμίχθηκαν σε αυτό, τον αποπλισμό των ανδρών τους και τη μεταφορά τους σε διάφορα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, άρχισαν έντονες ενέργειες της Ελληνικής Κυβερνήσεως προς το ΓΣΔΜΑ, για την αναδιοργάνωση του Ελληνικού Στρατού Μέσης Ανατολής και τη συγκρότηση νέων μονάδων, ικανών να συμμετάσχουν στις επιχειρήσεις των Συμμάχων στα διάφορα μέτωπα. Η θέση της Ελληνικής Κυβερνήσεως ήταν πολύ δυσχερής. Η εξέλιξη των επιχειρήσεων και η διαφαινόμενη σύντομη απελευθέρωση της χώρας μας εγκυμονούσαν σοβαρούς εθνικούς κινδύνους από την απουσία Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, ενόψει της τελικής μάχης εναντίον του Άξονα.

Οι μονάδες του Ελληνικού Στρατού, όσες δεν είχαν διαλυθεί, δεν ήταν αξιόμαχες, πλην του Ιερού Λόχου, του οποίου όμως οι δυνατότητες ήταν περιορισμένες και περισσότερο εξειδικευμένες καθώς και του Λόχου Πεζικού της I Ταξιαρχίας που είχε αποσταλεί από τα μέσα Φεβρουαρίου ως προπομπός στην Ιταλία, συμμετέχοντας στη Στρατοπεδεία της Ταξιαρχίας. Οι μονάδες που δεν διαλύθηκαν, αλλά δεν θεωρούνταν αξιόμαχες, ήταν το Στρατηγείο της II Ταξιαρχίας, το 7ο Τάγμα Πεζικού, ο II Λόχος Πολυβόλων, ο II Λόχος Μεταφορών, το Απόσπασμα Διαβιβάσεων, το Συνεργείο Επισκευών και ο Σταθμός Επιδέσεως της II Ταξιαρχίας. Επίσης, το II Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού, η II Αντιαρματική Μοίρα, το ΓΚΕΣ, το ΚΕΙ, το 8ο Τάγμα Φρουρών και ο Α' Λόχος Ελλήνων Σκαπανέων. Εκτός από τις μονάδες αυτές υπήρχαν ακόμη το Έμπεδο Καμπρέτ, το Ελληνικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο, τα διάφορα φρουραρχεία στην Αίγυπτο, Παλαιστίνη και Συρία, οι Στρατιωτικές Φυλακές Καρκούρ και τα Στρατόπεδα Συγκεντρώσεως Τμίμι και Μπάρντια Κυρηναϊκής, Γκρόσβενορ και Χελουάν Αιγύπτου, Σάμιτ και Γκεμπέιτ του Σουδάν, καθώς και διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Στρατιωτικών. Όλες αυτές οι μονάδες ήταν διάσπαρτες, ελλιπείς και με ατελή συγκρότηση και δεν αποτελούσαν αξιόλογη στρατιωτική δύναμη για την Ελληνική Κυβέρνηση.

Οι συνεννοήσεις της Ελληνικής Κυβερνήσεως με το ΓΣΔΜΑ κατέληξαν στην απόφαση να συγκροτηθεί από επιλεγμένους αξιωματικούς και οπλίτες των μονάδων που διαλύθηκαν ή από μονάδες που δεν είχαν λάβει μέρος στο στασιαστικό κίνημα της 6ης Απριλίου, με βάση αυτές της II Ταξιαρχίας, μια νέα ταξιαρχία ορεινής συνθέσεως. Το σχετικό έγγραφο του ΓΣΔΜΑ εκδόθηκε στις 31 Μαΐου 1944 και αμέσως προχώρησε, με την εποπτεία της 9ης Βρετανικής Στρατιάς, η συγκρότηση της νέας ταξιαρχίας, με την επωνυμία "*III Ελληνική Ορεινή Ταξιαρχία*" (III ΕΟΤ). Ως χώρος συγκροτήσεως της Ταξιαρχίας ορίσθηκε το Στρατόπεδο Ινσαρίγιε του Λιβάνου και πρώτος διοικητής αυτής ο Συνταγματάρχης Πεζικού Τσακαλώτος Θρασύβουλος. Στο Στρατόπεδο Ινσαρίγιε διατάχθηκε η μεταφορά όλων των τμημάτων, που επιλέχθηκαν από τις διάφορες μονάδες ή τα στρατόπεδα συγκεντρώσεως και κυρίως αυτό του Τμίμι Κυρηναϊκής, για τη συγκρότηση της νέας ταξιαρχίας.

Η συγκρότηση και εκπαίδευση της III ΕΟΤ άρχισε με εντατικό ρυθμό από τις 9 Ιουνίου 1944. Σύμφωνα με τη σύνθεση, που καθόρισε το ΓΣΔΜΑ, αποτελέσθηκε από το Στρατηγείο και το Λόχο Στρατηγείου, τρία τάγματα Πεζικού, ένα σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού, το Τμήμα Διαβιβάσεων Ταξιαρχίας, το Απόσπασμα Διαβιβάσεων Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού, το Τμήμα Στρατονομίας, το Συνεργείο Ελαφρών Επισκευών τύπου Α', το Συνεργείο Ελαφρών Επισκευών τύπου Β' Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού, το Ελληνικό Πεδινό Χειρουργείο, το Τμήμα Υγιεινής Στρατοπέδου και Ταχυδρομική Μονάδα. Αργότερα, στην οργάνωση της, προστέθηκαν Λόχος Ενισχύσεων, Τμήμα Προστασίας και Τμήμα Στρατιωτικής Μουσικής, ενώ την υγειονομική υποστήριξη ανέλαβε το I Ελληνικό Γενικό Νοσοκομείο με μια Χειρουργική Μονάδα Εκστρατείας που ακολούθησε την Ταξιαρχία στην Ιταλία.

Παράλληλα με τη συγκρότηση της III ΕΟΤ αποφασίσθηκε επίσης η ανασυγκρότηση, ο διαχωρισμός, η συγχώνευση και η μετονομασία πολλών από τις υπόλοιπες μονάδες του Ελληνικού Στρατού Μέσης Ανατολής. Έτσι, με διαταγή του ΓΕΣ, διαλύθηκε το 4ο Τάγμα Φρουρών και σε αντικατάσταση του συγκροτήθηκε από τις 10 Ιουνίου 1944 μία Διλοχία Φρουράς. Πολύ σύντομα η Διλοχία αυτή συγχωνεύθηκε με το Λόχο Φρουράς Υπουργείου Στρατιωτικών και από τις 29 Ιουλίου αποτέλεσαν το 5ο Τάγμα Φρουρών.

Στη συνέχεια, με άλλη διαταγή του ΓΕΣ, στις 17 Αυγούστου συγκροτήθηκε το 6ο Τάγμα Φρουρών, των δύο λόχων, με έδρα το Κασσασίν και με προσωπικό που προήλθε κατά βάση από το II Λόχο Μηχανικού ο οποίος διαλύθηκε και τον 4ο Λόχο του 5ου Τάγματος Φρουρών που είχε συγκροτηθεί λίγες ημέρες ενωρίτερα. Επίσης, από προσωπικό του Στρατοπέδου Συγκεντρώσεως Μπάρντιας Κυρηναϊκής συγκροτήθηκε στην περιοχή της Μάρσα Ματρούχ το 9ο Τάγμα Φρουρών των δύο λόχων, το οποίο, από τις 16 Σεπτεμβρίου, μεταστάθμευσε και εγκαταστάθηκε στην περιοχή Δαμασκού. Την ίδια περίοδο συγκροτήθηκαν από προσωπικό των μονάδων που διαλύθηκαν και βρίσκονταν στα διάφορα στρατόπεδα συγκεντρώσεως τα 10ο και 12ο Τάγματα Φρουρών στο Μπατίστι Κυρηναϊκής και το 13ο Τάγμα Φρουρών στην Ερυθραία.

Οι σημαντικότερες όμως οργανωτικές αλλαγές έγιναν στο ΓΚΕΣ, το οποίο την περίοδο αυτή ανέλαβε και το μεγαλύτερο βάρος της αναδιοργανώσεως. Αρχικά, το ΓΚΕΣ συνέδραμε στη συγκρότηση της III ΕΟΤ, με τη διάθεση τετρακοσίων πενήντα οπλιτών από τη δύναμη του. Ταυτόχρονα, συγκέντρωσε το κατάλληλο προσωπικό από τις μονάδες που διαλύθηκαν (κυρίως Έλληνες της Αιγύπτου) και συγκρότησε τους 5ο, 6ο και 7ο Λόχους Γενικών Μεταφορών. Επίσης, συγκέντρωσε από τις μονάδες όλους τους αξιωματικούς και οπλίτες της Χωροφυλακής και της Αστυνομίας Πόλεων και με αυτούς συγκρότησε το 11ο Τάγμα Χωροφυλακής, το οποίο εγκαταστάθηκε σε ιδιαίτερο χώρο του ίδιου στρατοπέδου. Ακόμη στο ΓΚΕΣ ανατέθηκε η αποστολή να συγκροτήσει από το υπόλοιπο προσωπικό τρία Ειδικά Τάγματα τα 21ο, 22ο και 24ο, με προοπτική τη μεταφορά τους στην Ελλάδα, αμέσως μετά την απελευθέρωση της.

Τον Ιούλιο του 1944 αποφασίσθηκε η διάλυση και του ΓΚΕΣ και η συγκρότηση στον ίδιο χώρο του Στρατοπέδου Φάγιεντ, αντί αυτού, δύο άλλων ανεξάρτητων Εκπαιδευτικών Κέντρων, του Ελληνικού Κέντρου Εκπαιδεύσεως Μεσογείου (ΕΚΕΜ) και του Ελληνικού Κέντρου Εκπαιδεύσεως Στρατού (ΕΚΕΣ). Το ΕΚΕΜ, με διοικητή το Συνταγματάρχη Πυροβολικού Μούντριχα Αθανάσιο αποτελέσθηκε από το Στρατηγείο, την Πτέρυγα Εμπέδου, την Πτέρυγα Σχολείου, το Ελαφρό Συνεργείο και το Τμήμα Προσκολλησεως, συνολικής δυνάμεως 90 αξιωματικών και 630 οπλιτών. Αποστολή του ήταν η εκπαίδευση και διάθεση στην III ΕΟΤ των απαιτούμενων αναπληρώσεων. Αυτό, στις 15 Σεπτεμβρίου μεταφέρθηκε στον Τάραντα της Ιταλίας. Το ΕΚΕΣ, με διοικητή το Συνταγματάρχη Πεζικού Αντωνίου Ευάγγελο και την ίδια περίπτωση, όπως το ΕΚΕΜ, οργάνωση και με δύναμη 51 αξιωματικούς και 705 οπλίτες, ανέλαβε την εκπαίδευση του προσωπικού των υπόλοιπων στη Μέση Ανατολή ελληνικών μονάδων. Ο μέχρι τη διάλυση του ΓΚΕΣ διοικητής του, Συνταγματάρχης Πεζικού Πρόκος Στέφανος, ανέλαβε την ευθύνη οργανώσεως των τριών ειδικών ταγμάτων (21ου, 22ου και 24ου). Τα Τάγματα αυτά, με στοιχειώδη οργάνωση και αρχική δύναμη προσωπικού περίπου σαράντα αξιωματικών και πενήντα οπλιτών το καθένα, μεταφέρθηκαν στις αρχές Σεπτεμβρίου στην περιοχή Τριπόλεως του Λιβάνου, όπου εκπαιδεύθηκαν εντατικά στο εκεί Βρετανικό Κέντρο Εκπαιδεύσεως Ορεινού Αγώνα (ΚΕΟΑ), μέχρι τα τέλη του μηνός.

Τέλος, στις 30 Σεπτεμβρίου συγκροτήθηκε, με έδρα το Κάιρο και διοικητή το Συνταγματάρχη Πεζικού Ρογκόπουλο Γεώργιο, η "*Διοίκηση Ειδικών Μονάδων*" (ΔΕΜ), επιπέδου ταξιαρχίας, στην οποία υπάγονταν τα 8ο, 9ο, 10ο, 12ο, 13ο Τάγματα Φρουρών, τα Στρατόπεδα Συγκεντρώσεως Τμίμι, Σαμμίτ, Ντεκαμερέ Γκαντζιρέτ, Σέμπελ, Βαλτισέρε και οι Στρατιωτικές Φυλακές Γκεμπέιτ.

Συνοπτικά, οι μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου οργανωτικές αλλαγές, που επιβλήθηκαν από τα θλιβερά γεγονότα του στασιαστικού κινήματος της 6ης Απριλίου 1944, κατέληξαν στην αναδιοργάνωση του Ελληνικού Στρατού, του οποίου κυριότερες μονάδες και υπηρεσίες υπό το ΓΕΣ ήταν: Η ΙΙΙ ΕΟΤ, ο Ιερός Λόχος, αναδιοργανούμενος σε Σύνταγμα Καταδρομών, η Διοίκηση Ειδικών Ταγμάτων με τα 21ο, 22ο, 24ο Ειδικά Τάγματα, η ΔΕΜ με τα 8ο, 9ο, 10ο, 12ο και 13ο Τάγματα Φρουρών, τα Στρατόπεδα Συγκεντρώσεως και οι Στρατιωτικές Φυλακές, τα 5ο, 6ο Τάγματα Φρουρών, το 11ο Τάγμα Χωροφυλακής, οι 5ος, 6ος, 7ος Λόχοι Γενικών Μεταφορών, τα ΕΚΕΜ, ΕΚΕΣ και ΚΕΙ, το Έμπειδο Καμπρέτ, ο Α' Λόχος Ελλήνων Σκαπανέων, το Ελληνικό Γενικό Νοσοκομείο με τη Χειρουργική Μονάδα Εκστρατείας, το υπό συγκρότηση Νοσοκομείο Γκεμπέιτ με δύο θεραπευτήρια και τρεις πτέρυγες σε αντίστοιχα βρετανικά Νοσοκομεία, το Ελληνικό Συνεργείο Γραμμών Συγκοινωνιών, το ΙΙ Απόσπασμα Διαβιβάσεων, τα διάφορα Φρουραρχεία Αιγύπτου, Παλαιστίνης, Συρίας και Λευκωσίας, το Κεντρικό Ταχυδρομείο και διάφορες άλλες βοηθητικές υπηρεσίες.

Η συγκρότηση και η οργάνωση της ΙΙΙ ΕΟΤ άρχισε με απόλυτη σειρά προτεραιότητας σε σχέση με τις άλλες μονάδες. Η βασική συγκρότηση και επάνδρωση της ολοκληρώθηκε στις 19 Ιουνίου, οπότε η Ταξιαρχία μεταφέρθηκε από το Στρατόπεδο Ινσαρίγιε στην Τρίπολη του Λιβάνου, στο ΚΕΟΑ, για σύντομη εκπαίδευση σε αντικείμενα ορεινού αγώνα και προετοιμασία της με προοπτική τη συμμετοχή της στις επιχειρήσεις των Συμμάχων στην Ιταλία.

Η εκπαίδευση, ωστόσο, της Ταξιαρχίας στο ΚΕΟΑ άρχισε με καθυστέρηση, προκειμένου να συμπληρωθούν τα υλικά και τα μέσα που προβλέπονταν από την οργάνωση της. Αυτό οφειλόταν κυρίως στην έλλειψη εμπιστοσύνης των Βρετανών, εξαιτίας των θλιβερών γεγονότων που είχαν προηγηθεί. Η θεαματική όμως πρόοδος της εκπαιδεύσεως, η εμπέδωση της πειθαρχίας, η ανύψωση του ηθικού και οι εκδηλώσεις μαχητικού πνεύματος των ανδρών της Ταξιαρχίας είχαν ως αποτέλεσμα την άρση των επιφυλάξεων των Βρετανών, οι οποίοι άρχισαν πλέον να χορηγούν κάθε είδους υλικό για τη συμπλήρωση των ελλείψεων των μονάδων της.

Το επίπεδο της εκπαιδεύσεως και ο βαθμός του αξιόμαχου της ΙΙΙ ΕΟΤ διαπιστώθηκε σε αλεπάλληλες επιθεωρήσεις που έγιναν από τη βρετανική και την ελληνική Στρατιωτική Ηγεσία των δυνάμεων Μέσης Ανατολής. Την Ταξιαρχία επιθεώρησαν διαδοχικά, στις 4 Ιουλίου ο Υπαρχηγός του ΓΕΣ Υποστράτηγος Λιώσης Ευάγγελος, στις 12 Ιουλίου ο Αρχηγός του ΓΣΔΜΑ Στρατηγός Bernard Paget (Μπέρναρντ Πάτζετ), συνοδευόμενος από το Διοικητή της 9ης Βρετανικής Στρατιάς Στρατηγό Holms (Χολμς) και τέλος, στις 22 Ιουλίου ο Αρχηγός του ΓΕΣ Αντιστράτηγος Βεντήρης Κωνσταντίνος. Ο Στρατηγός Πάτζετ έμεινε τόσο ικανοποιημένος από την εμφάνιση της Ταξιαρχίας, ώστε, παρά τις επιφυλάξεις των επιτελών του, διέταξε την άμεση συμπλήρωση της σε υλικά και μέσα και τον προγραμματισμό της μεταφοράς της στο μέτωπο της Ιταλίας για να συμμετάσχει στις επιχειρήσεις των Συμμάχων. Έτσι, η εκπαίδευση και η συμπλήρωση της στην εμπόλεμη σύνθεση ολοκληρώθηκαν στις 28 Ιουλίου 1944.

2. Η Μεταφορά της ΙΙΙ Ελληνικής Ορεινής Ταξιαρχίας στην Ιταλία

Από τις 28 Ιουλίου 1944, σύμφωνα με διαταγή του ΓΣΔΜΑ, άρχισε η προώθηση του υλικού της Ταξιαρχίας στο λιμένα της Βηρυτού, για τη φόρτωση του σε πλοία. Το προσωπικό της άρχισε να μεταφέρεται σιδηροδρομικώς, από το πρωί της 4ης Αυγούστου, στο λιμένα της Χάιφας, για τον ίδιο σκοπό. Δύο ημέρες ενωρίτερα, στις 2 Αυγούστου, επισκέφθηκε το στρατόπεδο της Ταξιαρχίας για δεύτερη φορά ο Αρχηγός του ΓΣΔΜΑ Στρατηγός Πάτζετ, προκειμένου να διαπιστώσει προσωπικά την ετοιμότητα μεταφοράς της και να αποχαιρετήσει τους άνδρες της. Στην προσφώνηση

του, σε συγκέντρωση των αξιωματικών, ανέπτυξε τη σημασία της αποστολής της Ταξιαρχίας, τονίζοντας ότι κατά τη μετάβαση τους στην Ιταλία θα πρέπει να μη λησμονούν ότι θα κρατούν στα χέρια τους την τιμή και το μέλλον της πατρίδας τους. Στην αντιφώνηση του ο Διοικητής της Ταξιαρχίας διαβεβαίωσε, ότι: *"Η Ταξιαρχία, μεταβαίνουσα εις Ιταλίαν, διά της πίστεως της προς την νίκην, και το αίσχος της Μέσης Ανατολής θα αποπλύνει, και τους Γερμανούς και τους Ιταλούς θα καταπλήξει"*.

Η μετακίνηση της Ταξιαρχίας, από το στρατόπεδο της στους λιμένες επιβιβάσεως, έγινε με απόλυτη τάξη και πειθαρχία και με εντυπωσιακές πατριωτικές εκδηλώσεις. Η επιβίβαση του προσωπικού ολοκληρώθηκε μέχρι το μεσημέρι της 5ης Αυγούστου στο ολλανδικό υπερωκεάνιο *"Ρουίς"*, το οποίο απέπλευσε από το λιμένα της Χάιφας στις 0445 της 7ης του μηνός, με προορισμό τον Τάραντα της Ιταλίας, αφού εντάχθηκε σε νηοπομπή που προστάτευαν πολεμικά σκάφη και η Αεροπορία. Το υπερωκεάνιο Ρουίς έφθασε στον Τάραντα το πρωί της 11ης Αυγούστου 1944. Η υπερηφάνεια και ο ενθουσιασμός των ανδρών της Ταξιαρχίας ήταν καταφανής. Στο πλοίο ανέβηκαν αντιπρόσωποι του Στρατηγού Φρέυμπεργκ, του Διοικητή του Νεοζηλανδικού Εκστρατευτικού Σώματος στην Ιταλία και του Διοικητή της 8ης Βρετανικής Στρατιάς Στρατηγού Oliver Lees (Ολιβερ Λης), που μερίμνησαν για την αποβίβαση και μεταφορά της Ταξιαρχίας στο χώρο καταυλισμού της, σε περιοχή δέκα χιλιόμετρα βόρεια του Τάρανταν.

Παράλληλα με την III ΕΟΤ, στις 6 Αυγούστου, μεταφέρθηκε και το Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο με το Χειρουργείο Εκστρατείας από το Στρατόπεδο Ελ Μπαλάχ της Αιγύπτου στο λιμένα του Πορτ Σάιντ και από εκεί ατμοπλοϊκώς στον Τάραντα, όπου αποβιβάσθηκε επίσης στις 11 του μηνός και εγκαταστάθηκε σε πρόχειρο στρατόπεδο, βορειοδυτικά της πόλεως.

Η III ΕΟΤ, αφότου έφθασε στην Ιταλία, υπαγόταν στο Νεοζηλανδικό Εκστρατευτικό Σώμα του Στρατηγού Φρέυμπεργκ. Μέχρι τις 21 Αυγούστου παρέμεινε στο στρατόπεδο της στον Τάραντα και ασχολήθηκε με εκπαίδευση και προετοιμασία για την είσοδο της στις επιχειρήσεις. Στο μεταξύ, στις 17 Αυγούστου, την επιθεώρησε στον καταυλισμό της ο Στρατηγός Φρέυμπεργκ, ο οποίος και αποκόμισε άριστες εντυπώσεις. Την ικανοποίηση του για την όλη εμφάνιση της Ταξιαρχίας εκδήλωσε ο Στρατηγός Φρέυμπεργκ με συγκινητική αναφορά στους κοινούς αγώνες το 1941 στη Μακεδονία και στην Κρήτη και στη βοήθεια του ελληνικού λαού προς το Αυστραλιανό και Νεοζηλανδικό Εκστρατευτικό Σώμα κατά την περίοδο εκείνη.

Στις 18 Αυγούστου έφθασαν στον Τάραντα τα βαριά υλικά και οχήματα της Ταξιαρχίας. Η εκφόρτωση τους άρχισε αμέσως και από την επομένη ολοκληρώθηκε η συγκέντρωση και η προετοιμασία των μονάδων της Ταξιαρχίας για την ανάληψη πολεμικής αποστολής[^]).

Η διαταγή μετασταθμεύσεως της Ταξιαρχίας για το εσωτερικό της Ιταλίας εκδόθηκε από τη Στρατιωτική Περιοχή Τάραντα στις 19 Αυγούστου, καθορίζοντας ως χώρο συγκεντρώσεως της την περιοχή του Σπολέτο, περίπου εκατό χιλιόμετρα βόρεια της Ρώμης. Η κίνηση της έγινε σιδηροδρομικώς και οδικώς. Σιδηροδρομικώς μεταφέρθηκε δύναμη 131 αξιωματικών και 1.578 οπλιτών των τριών Ταγμάτων Πεζικού, του Πεδινού Χειρουργείου, του Λόχου Ενισχύσεων και του III Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού, σε δύο συρμούς που αναχώρησαν από τον Τάραντα στις 22 και 23 του μηνός αντίστοιχα. Η υπόλοιπη δύναμη της Ταξιαρχίας με το βαρύ υλικό και τα οχήματα κινήθηκαν από τις 23 Αυγούστου οδικώς, ακολουθώντας το δρομολόγιο Μπάρι-Κανόζα-Φότζια-Τέρμολι-Πεσκάρα-Πόπολι-Ριέτι-Τέρνι και μετά από τετραήμερη πορεία, έφθασε στην περιοχή του Σπολέτο, αφού κάλυψε απόσταση περίπου εξακοσίων πενήντα χιλιομέτρων.

Το βράδυ της 26ης Αυγούστου, ολόκληρη η δύναμη της III ΕΟΤ με το υλικό της βρισκόταν συγκεντρωμένη σε περιοχή έξι χιλιόμετρα βόρεια του Σπολέτο. Στη διάρκεια της κινήσεως, τόσο της σιδηροδρομικής όσο και της οδικής, επικράτησε απόλυτη τάξη και πειθαρχία. Οι άνδρες της Ταξιαρχίας, κατά τη διέλευση τους από τις πόλεις και τα χωριά, τραγουδούσαν πατριωτικά άσματα, γεμάτοι υπερηφάνεια και ενθουσιασμό. Η συμπεριφορά

τους προς τον ιταλικό πληθυσμό, παρά τα δικαιολογημένα αντίθετα συναισθήματα τους, υπήρξε φιλική και άφογη από κάθε πλευρά.

Αμέσως μετά την άφιξη της στην περιοχή του Σπολέτο, η Ταξιαρχία τέθηκε τακτικώς υπό τις διαταγές της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας του Στρατηγού Weir (Γουέιρ). Στις 28 Αυγούστου, αφού ενισχύθηκε με τρεις ουλαμούς Μεταφορών από τη Μεραρχία διατάχθηκε απ' αυτή να προωθηθεί στη ζώνη των πρόσω. Η κίνηση έγινε οδικώς, στις 30 του μηνός, σε πέντε συγκροτήματα ενιαίας φάλαγγας. Το βράδυ της ίδιας ημέρας έφθασε στο χώρο συγκεντρώσεως που είχε καθορισθεί, τρία χιλιόμετρα νότια της πόλεως Ιέζι και περίπου σαράντα πέντε χιλιόμετρα νότια της γραμμής του μετώπου, όπου και στρατοπέδευσε. Η μετακίνηση έγινε πάλι με εξαιρετική τάξη και πειθαρχία. Η συμπεριφορά των αξιωματικών και οπλιτών της Ταξιαρχίας προς τους κατοίκους υπήρξε και εδώ επίσης άφογη, ώστε οι τελευταίοι να εκφράζονται με τα πιο κολακευτικά λόγια για τους Έλληνες στρατιωτικούς.

Την επομένη από την άφιξη της Ταξιαρχίας στην περιοχή Ιέζι, έγινε συγκέντρωση των διοικητών των μονάδων της στο Στρατηγείο της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας, όπου ενημερώθηκαν για το περιεχόμενο τακτικής ασκήσεως, που είχε προγραμματισθεί. Η άσκηση αυτή κρίθηκε απαραίτητη για να εξακριβωθεί ο βαθμός εκπαιδεύσεως και η μαχητική ικανότητα των μονάδων της Ταξιαρχίας, λόγω της επικείμενης εισόδου της στον αγώνα. Η άσκηση, που έγινε στις 2 Σεπτεμβρίου, πέτυχε απόλυτα το σκοπό της. Τόσο ο Στρατηγός Φρέυμπεργκ, όσο και ο Διοικητής της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας, έμειναν πλήρως ικανοποιημένοι και εξέφρασαν τα συγχαρητήρια τους. Στο μεταξύ, από την 1η Σεπτεμβρίου, είχε εκδοθεί διαταγή, με την οποία το III Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού υπαγόταν στις άμεσες διαταγές του Διοικητή Πυροβολικού της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί σε ειδική αποστολή υπό το Συγκρότημα Πυροβολικού του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού. Η διαταγή αυτή ακυρώθηκε την επομένη και έτσι το III Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού έλαβε μέρος στην άσκηση της Ταξιαρχίας.

3. Το Θέατρο Επιχειρήσεων Βόρειας Ιταλίας (Γοτθική Γραμμή)

Μέχρι τον Αύγουστο του 1944, τα συμμαχικά στρατεύματα υπό το Βρετανό Στρατηγό Αλεξάντερ είχαν προωθηθεί στην Ιταλία βόρεια της Ρώμης και κατείχαν τη γενική γραμμή, κατά μήκος του ποταμού Άρνου, μέχρι τη Φλωρεντία. Από το σημείο αυτό η γραμμή στρεφόταν νοτιοανατολικά, στα βόρεια της πόλεως Αρέτσο, διέσχιζε τον Άνω Τίβερη, κάλυπτε την πόλη Πέργκολα και, περνώντας από το υψίπεδο ανάμεσα στους ποταμούς Τσεζάνο και Μετάουρο, κατέληγε στην Αδριατική θάλασσα. Η πρόθεση των Συμμάχων, κατά την περίοδο αυτή, ήταν να ενεργήσουν από τις διαβάσεις των Απεννίνων ορέων προς την κοιλάδα του ποταμού Πάδου και αμέσως μετά, εκμεταλλευόμενοι την επιτυχία τους, προς τη Βενετία, για να αποκόψουν την υποχώρηση των γερμανικών στρατευμάτων προς την Αυστρία. Ήταν η εποχή που η III Ελληνική Ορεινή Ταξιαρχία (ΕΟΤ) είχε αποβιβασθεί στην Ιταλία και προωθούνταν για να ενταχθεί στη 2η Νεοζηλανδική Μεραρχία.

Η οροσειρά των Απεννίνων εκσπάται από τις γαλλικές παραθαλάσσιες Άλπεις, με αρχική κατεύθυνση προς τα νοτιοανατολικά, μέχρι την περιοχή βορειοανατολικά της Φλωρεντίας. Από εκεί συνεχίζει προς τα νότια και αποτελεί τη σπονδυλική στήλη της Ιταλικής Χερσονήσου. Η διαμόρφωση αυτή φράσσει την προς τα βόρεια ευρεία κοιλάδα του ποταμού Πάδου και σχηματίζει σπουδαίο κώλυμα για στρατεύματα που επιχειρούν, από την Κεντρική Ιταλία, να καταλάβουν την κοιλάδα. Εκατέρωθεν της οροσειράς σχηματίζονται δυο παράκτιες πεδιάδες. Η προς το Τυρρηνικό Πέλαγος είναι μικρού πλάτους και διακόπτεται στην περιοχή της Σπέτσια από τα όρη που καταπίπτουν απότομα προς τη θάλασσα. Αντίθετα, ο πεδινός διάδρομος προς την Αδριατική ευρύνεται συνεχώς, από την περιοχή της

Αγκώνα προς τα βόρεια, στην κοιλάδα του Πάδου. Ο διάδρομος αυτός όμως διακόπτεται από αλληπάλληλα αντερείσματα, που κατέρχονται προς τη θάλασσα από την κεντρική σειρά των Απεννίνων με κατεύθυνση βορειοανατολικά και από ισάριθμες υδάτινες γραμμές, υπό μορφήν ποταμών ή χειμάρρων. Η εδαφική αυτή διαμόρφωση του ανατολικού παραλιακού διαδρόμου δημιουργεί αλληπάλληλα εδαφικά κωλύματα, κάθετα προς τον άξονα κινήσεως από τα νότια προς τα βόρεια. Επίσης, οι οδοί που υπήρχαν στην περιοχή αυτή ήταν λίγες, μικρού πλάτους και κακής καταστάσεως.

Μεταξύ των δύο παράκτιων πεδινών διαδρόμων, η ορεινή ζώνη αποτελεί φραγμό μήκους περίπου 250 και πλάτους 100 χιλιομέτρων. Λόγω της μεγάλης σπουδαιότητας των πόλεων που βρίσκονται από τις δύο πλευρές των Απεννίνων στις κοιλάδες των ποταμών Άρνου και Πάδου αντίστοιχα, είχαν κατασκευασθεί αρκετοί συνδετικοί δρόμοι, οι οποίοι όμως ακολουθούσαν τις υψηλές κλιτύς, επάνω από βαθιές γραμμές των ορεινών όγκων. Η χρησιμοποίησή τους, εξαιτίας των χιονοπτώσεων το χειμώνα, αλλά και των ραγδαίων βροχών σε όλο σχεδόν το έτος, ήταν προβληματική. Επίσης, ήταν εξαιρετικά ευπαθείς σε εκτεταμένες καταστροφές. Έτσι, από πλευράς στρατιωτικής αξίας, η οροσειρά των Απεννίνων αποτελεί σπουδαία γραμμή άμυνας.

Το αρχικό γερμανικό σχέδιο για τη συγκράτηση των συμμαχικών στρατευμάτων στην Ιταλία, το είχε καθορίσει ο ίδιος ο Χίτλερ από τον Ιούλιο του 1943. Το σχέδιο αυτό προέβλεπε την εγκατάλειψη οποιουδήποτε τομέα, νότια της γραμμής των Βορείων Απεννίνων και την αμυντική εγκατάσταση στις νοτιοανατολικές προσβάσεις του. Οι εργασίες οχυρώσεως της γραμμής, που ονομάστηκε "*Γοτθική Γραμμή*", άρχισαν από το Σεπτέμβριο του 1943. Τα πρώτα έργα έγιναν στις δυο ακραίες παράκτιες πεδιάδες, στην περιοχή της Σπέτσια προς το Τυρρηνικό Πέλαγος και βόρεια του ποταμού Φόλια, προς την Αδριατική. Στο κέντρο έγιναν τα πρώτα αμυντικά έργα στον αυχένα Φούτα. Οι Γερμανοί υπολόγιζαν ότι η Γοτθική Γραμμή θα ήταν έτοιμη μέχρι τις 30 Ιουνίου 1944. Το συνολικό της ανάπτυγμα ήταν περίπου τριακόσια πενήντα χιλιόμετρα. Προς τα δυτικά είχαν οργανωθεί η περιοχή της Σπέτσια και η κοιλάδα του ποταμού Μάγκρα με αντιαρματικά κωλύματα κατά βάθος. Στον κεντρικό ορεινό όγκο δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στην οχύρωση κατά βάθος όλων των οδών και διαβάσεων που οδηγούσαν από νότια στις σημαντικότερες πόλεις του Βορρά. Η καλύτερη αμυντική οργάνωση είχε γίνει στο Μπόργκο α Μοτσάνο, στο Πορέττα Τέρμε, στη διάβαση του Βέρνιο, βόρεια του Πράτο, στις διαβάσεις Φούτα και Ιλ Τζιόγκο και στο όρος Άλπε ντι Σέρρα.

Από το όρος Άλπε ντι Σέρρα η Γοτθική Γραμμή στρεφόταν απότομα ανατολικά και ακολουθούσε το ρου του ποταμού Φόλια, μέχρι την Αδριατική, στο ύψος του Πέζαρο. Σε μια ζώνη πλάτους είκοσι πέντε χιλιομέτρων από την Αδριατική προς τα δυτικά, όπου τα υψώματα είναι ομαλότερα, η τοποθεσία είχε ενισχυθεί ιδιαίτερα με σειρά αντιαρματικών έργων, ναρκοπεδίων και χαρακωμάτων. Είχαν χρησιμοποιηθεί ακόμη και πυργίσκοι κατεστραμμένων αρμάτων. Επίσης, για το ενδεχόμενο αμφίβιας υπερκεράσεως, η ακτή της Αδριατικής μεταξύ Πέζαρο και Καπτόλικά, αν και βραχώδης και απόκρημνη, είχε ενισχυθεί με αμυντικά έργα, που εκτείνονταν προς τα βόρεια και σε βάθος μέχρι τη Ραβέννα^Α Ο .

4. Τα Σχέδια Επιχειρήσεων των Συμμάχων και η Διάταξη των Αντιπάλων

Τις πρώτες εβδομάδες του Αυγούστου του 1944, οι Σύμμαχοι διέθεταν, για τις επιχειρήσεις εναντίον της Γοτθικής Γραμμής, τις 5η Συμμαχική και 8η Βρετανική Στρατιές, υπό τη διοίκηση του Βρετανού Στρατηγού Αλεξάντερ, συνολικής δυνάμεως είκοσι μεραρχιών και οχτώ ταξιαρχιών. Η 8η Βρετανική Στρατιά υπό το Βρετανό Στρατηγό Όλιβερ Λης κατείχε τον ανατολικό τομέα του μετώπου, από την Αδριατική μέχρι το ύψος του Πράτο Μάνιο, ενώ το δυτικό τομέα, από το Πράτο Μάνιο μέχρι το

Τυρρηνικό πέλαγος, κατείχε η 5η Συμμαχική Στρατιά, υπό τον Αμερικανό Στρατηγό Κλαρκ.

Απέναντι από τις συμμαχικές δυνάμεις οι Γερμανοί είχαν παρατάξει δύο επίσης Στρατιές, υπό το Στρατηγό Kesslerling (Κέσσερλινγκ). Τη Χ στον ανατολικό και τη XIV στο δυτικό τομέα, με όριο διαχωρισμού τον αυχένα Ιλ Τζιόγκο. Η συνολική δύναμη των Γερμανών ανερχόταν σε είκοσι οχτώ μεραρχίες, από τις οποίες δύο ήταν Ιταλικές. Στην κύρια αμυντική τοποθεσία είχαν αναπτυχθεί δεκαεννέα μεραρχίες, ενώ οι υπόλοιπες αποτελούσαν την εφεδρεία. Την τρίτη εβδομάδα του Αυγούστου ολοκληρώθηκαν, με κάθε μυστικότητα, οι αναδιατάξεις και προωθήσεις δυνάμεων των Συμμάχων. Έτσι, η 8η Βρετανική Στρατιά με τα 2ο Πολωνικό, 1ο Καναδικό, 5ο Αγγλικό και 10ο Βρετανικό Σώματα Στρατού, συνολικής δυνάμεως ένδεκα μεραρχιών και πέντε τεθωρακισμένων ταξιαρχιών είχε προωθηθεί στον ανατολικό τομέα του μετώπου, με την ακόλουθη διάταξη. Στο δεξιό μήκος του ποταμού Μετάουρο και επί μετώπου περίπου δώδεκα χιλιομέτρων, το 2ο Πολωνικό Σώμα Στρατού με δύο πολωνικές μεραρχίες και μία τεθωρακισμένη ταξιαρχία. Στη συνέχεια, προς τα δυτικά, επί μετώπου περίπου τριετήμισι χιλιομέτρων το 1ο Καναδικό Σώμα Στρατού με μία μεραρχία Πεζικού, μία τεθωρακισμένη μεραρχία και μία ταξιαρχία Αρμάτων. Δυτικότερα, σε μέτωπο περίπου σαράντα χιλιομέτρων, το 5ο Αγγλικό Σώμα Στρατού με τέσσερις μεραρχίες Πεζικού, μία τεθωρακισμένη μεραρχία και δύο τεθωρακισμένες ταξιαρχίες. Το αριστερό της 8ης Στρατιάς, από την κοιλάδα του Άνω Τίβερη μέχρι το Πράτο Μάνιο, κάλυπτε το 10ο Βρετανικό Σώμα Στρατού με μία μεραρχία Πεζικού και μία τεθωρακισμένη ταξιαρχία. Τέλος, εφεδρεία της 8ης Στρατιάς ήταν η 2η Νεοζηλανδική Μεραρχία, στην οποία υπαγόταν τακτικώς και η III Ελληνική Ορεινή Ταξιαρχία, που βρίσκονταν την περίοδο εκείνη σε κίνηση, για να συγκεντρωθεί στην περιοχή του Ιέζι.

Απέναντι στις δυνάμεις της 8ης Βρετανικής Στρατιάς οι Γερμανοί είχαν εγκαταστήσει αμυντικά τη Χ Γερμανική Στρατιά με το 56ο Σώμα Στρατού στο αριστερό πλευρό (ανατολικό) και το 31ο Ορεινό Σώμα Στρατού στο δεξιό. Το 56ο Σώμα Στρατού είχε τρεις μεραρχίες Πεζικού σε πρώτη γραμμή και ως εφεδρεία δύο επίσης μεραρχίες Πεζικού και μία μειωμένης δυνάμεως. Το 31ο Ορεινό Σώμα Στρατού κατείχε το δεξιό (δυτικό) ορεινό τμήμα του μετώπου με πέντε μεραρχίες Πεζικού. Ως εφεδρεία της Γερμανικής Στρατιάς ήταν ακόμη μία μεραρχία Πεζικού που στάθμευε κοντά στη Μπολώνια.

Το αρχικό σχέδιο επιθέσεως των Συμμάχων προέβλεπε εφαρμογή της κύριας προσπάθειας στο κέντρο της Γοτθικής Γραμμής, στον άξονα Φλωρεντία-Μπολώνια, για τη διάσπαση του μετώπου και την καταστροφή των εχθρικών δυνάμεων στην κοιλάδα του ποταμού Πάδου. Οι δυσχέρειες όμως μιας τέτοιας μετωπικής επιθετικής ενέργειας, μέσα από δυσπρόσιτα όρη με εκτεταμένες οχυρώσεις, ήταν προφανείς. Έτσι, ο Στρατηγός Αλεξάντερ αναγκάστηκε να τροποποιήσει το αρχικό σχέδιο.

Το νέο τροποποιημένο σχέδιο, το οποίο κοινοποιήθηκε στις 13 Αυγούστου, προέβλεπε κύρια επίθεση από την 8η Στρατιά στο δεξιό τομέα του μετώπου, με τρία σώματα στρατού ταυτόχρονα. Το 2ο Πολωνικό Σώμα Στρατού θα ενεργούσε στο άκρο δεξιό της Στρατιάς για την κατάληψη του υψιπέδου, βορειοδυτικά του Πέζαρο. Το 1ο Καναδικό Σώμα Στρατού θα ενεργούσε από το κέντρο, στο αριστερό των Πολωνών, για την κατάληψη του υψιπέδου, δυτικά του Πέζαρο. Αμέσως μετά, επεκτεινόμενο στον τομέα του Πολωνικού Σώματος, που Οα αποσυρόταν ως εφεδρεία, θα προέλαυε κατά μήκος της ακτής, προς το Ρίμινι. Το 5ο Αγγλικό Σώμα Στρατού, στο αριστερό, θα προέλαυε προς τα δυτικά του Ρίμινι, με κατεύθυνση προς Μπολώνια και Φερράρα.

Τον ίδιο χρόνο, η 5η Στρατιά θα υποβοηθούσε την προσπάθεια της 8ης Στρατιάς και θα προπαρασκεύαζε επιθετική ενέργεια για τη διάσπαση της αμυντικής τοποθεσίας στον άξονα Φλωρεντία-Μπολώνια. Ο Στρατηγός Αλεξάντερ εκτιμούσε, ότι η ευνοϊκή εξέλιξη της επιθέσεως του τομέα της 8ης Στρατιάς θα ανάγκαζε τους Γερμανούς να μετακινήσουν δυνάμεις από τα δυτικά για την αντιμετώπιση της απειλής στην κοιλάδα του ποταμού Πάδου

και έτσι θα δημιουργούνταν οι ευνοϊκές προϋποθέσεις, προκειμένου να ευοδωθεί η ενέργεια της 5ης Στρατιάς.

Τέλος, κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων στον κεντρικό ορεινό τομέα, ανάμεσα στο δεξιό της 5ης Στρατιάς και στο αριστερό του 5ου Αγγλικού Σώματος Στρατού, θα ενεργούσε καλυπτικά το 10ο Βρετανικό Σώμα Στρατού .

5. Η Συμμαχική Επίθεση της 25ης Αυγούστου 1944

Οι προπαρασκευαστικές επιχειρήσεις, που έγιναν πριν από την έναρξη της γενικής επιθέσεως και που είχαν σκοπό τη βελτίωση της βάσεως εξορμήσεως του δεξιού πλευρού της 8ης Στρατιάς, άρχισαν στις 15 Αυγούστου και κράτησαν μέχρι τις 23 του ίδιου μηνός. Μέχρι την ημερομηνία αυτή, το 2ο Πολωνικό Σώμα Στρατού, στο οποίο είχε ανατεθεί η εκκαθάριση του υψιπέδου μεταξύ των ποταμών Τσεζάνο και Μετάουρο, είχε σημειώσει σημαντική πρόοδο. Στις 23 Αυγούστου, οι Πολωνοί είχαν εγκατασταθεί στη νότια όχθη του ποταμού Μετάουρο, σε μέτωπο είκοσι τεσσάρων περίπου χιλιομέτρων από τις εκβολές του. Ο χώρος αυτός είχε καθορισθεί ως βάση εξορμήσεως για την επίθεση εναντίον της περιοχής Πέζαρο.

Η κύρια επίθεση της 8ης Στρατιάς άρχισε μία ώρα πριν από τα μεσάνυχτα της 25ης Αυγούστου. Ταυτόχρονα, η III ΕΟΤ κινούνταν από τον Τάραντα, προκειμένου να συγκεντρωθεί στην περιοχή του Σπολέτο και να τεθεί υπό τις διαταγές της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας. Ταυτόχρονα, η Μεραρχία προχωρούσε από την περιοχή της Σιένα για να συγκεντρωθεί, ως εφεδρεία της 8ης Στρατιάς, στην περιοχή Φαλκονέρα-Ιέζι.

Μέχρι το πρωί της 26ης Αυγούστου, οι πέντε επιτιθέμενες μεραρχίες της 8ης Στρατιάς είχαν περάσει τον ποταμό Μετάουρο, χωρίς να συναντήσουν σθεναρή αντίσταση. Οι Γερμανοί βρίσκονταν εκείνη την περίοδο στο στάδιο της αντικαταστάσεως και ανασυγκροτήσεως ορισμένων μονάδων τους. Έτσι, η απροσδόκητη επίθεση της 8ης Στρατιάς τους αιφνιδίασε και τους υποχρέωσε να παραχωρήσουν έδαφος και να υποχωρήσουν, χωρίς να αντιληφθούν την κατεύθυνση της κύριας συμμαχικής προσπάθειας. Άλλωστε, η μυστική συγκέντρωση της 8ης Στρατιάς είκοσι χιλιόμετρα προ της Γοθτικής Γραμμής, συντέλεσε έτσι ώστε οι Γερμανοί να μην αντιληφθούν, ακόμη και μέχρι τις 30 του μηνός, ότι είχε εκδηλωθεί γενική επίθεση.

Στις 30 Αυγούστου, μονάδες των 5ου Αγγλικού και 1ου Καναδικού Σωμάτων Στρατού πέρασαν τον ποταμό Φόλια και κατέλαβαν προχωρημένες θέσεις. Τις δύο επόμενες ημέρες, συνεχίζοντας την προώθησή τους, έλαβαν την επαφή με την κύρια αμυντική τοποθεσία του εχθρού, βόρεια του ποταμού Φόλια, σε μέτωπο τριάντα έξι περίπου χιλιομέτρων, από την ακτή μέχρι το Μόντε Κάλβο. Τη νύχτα 1/2 Σεπτεμβρίου, οι Πολωνοί κατέλαβαν το Πέζαρο και απώθησαν τις αντίπαλες δυνάμεις μέχρι τον ποταμό Κόνκα. Την περίοδο αυτή, οι Γερμανοί έχασαν τις μισές από τις δυνάμεις τους στην περιοχή και μόνο με την ταχεία υποχώρησή τους διέφυγαν την κύκλωση από το 2ο Πολωνικό Σώμα Στρατού.

Στις 2 Σεπτεμβρίου, μονάδες του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού, σύμφωνα με το συμμαχικό σχέδιο, είχαν υπερβεί το 2ο Πολωνικό Σώμα και βρίσκονταν πέρα από τον ποταμό Κόνκα, ενώ το 5ο Αγγλικό Σώμα Στρατού ετοιμαζόταν να επιτεθεί με την 1η Τεθωρακισμένη Μεραρχία στην κοιλάδα που βρισκόταν πίσω από τον ποταμό αυτό. Τότε μόνο οι Γερμανοί αντιλήφθηκαν τις προθέσεις των Συμμάχων στο αριστερό πλευρό τους και έσπευσαν να επανδρώσουν ισχυρά την παράκτια λοφοσειρά του Κοριάνο με την I Μεραρχία Αλεξιπτωτιστών, την XXVI Τεθωρακισμένη και την XXIX Γρεναδιέρων. Οι τρεις αυτές μεραρχίες, επωφελούμενες από τις ραγδαίες βροχές, πέτυχαν στο χρονικό διάστημα μεταξύ 4 και 12 Σεπτεμβρίου να αποκρούσουν όλες τις επιθέσεις που εξαπολύθηκαν εναντίον της παραπάνω τοποθεσίας από τις συμμαχικές δυνάμεις και να διατηρήσουν τις θέσεις τους.

6. Η Είσοδος της III Ελληνικής Ορεινής Ταξιαρχίας στον Αγώνα

Έτσι είχε η κατάσταση στο μέτωπο της 8ης Βρετανικής Στρατιάς όταν, στις 3 Σεπτεμβρίου, η III ΕΟΤ άλλαξε τακτική υπαγωγή, τέθηκε υπό τις διαταγές της 5ης Καναδικής Μεραρχίας ως εφεδρική της και διατάχθηκε να μετακινηθεί από την περιοχή Ιέζι στην περιοχή της Σάντα Μαρία Πιτραφίττα, οκτώ χιλιόμετρα από τη γραμμή του μετώπου. Την ίδια ημέρα, το Σύνταγμα Πυροβολικού της Ταξιαρχίας μετακινήθηκε στην περιοχή του ποταμού Μετάουρο και εντάχθηκε στο πυροβολικό του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού. Η μετακίνηση της Ταξιαρχίας ολοκληρώθηκε το απόγευμα της 5ης Σεπτεμβρίου, ημέρα κατά την οποία το πυροβολικό της έκανε έναρξη του αγώνα, συμμετέχοντας στην προσβολή με πυρά της εχθρικής τοποθεσίας του Κοριάνο.

Η είσοδος της Ταξιαρχίας στη ζώνη των επιχειρήσεων και η συμμετοχή της στον αγώνα με το πυροβολικό χαιρετίστηκε με μεγάλο ενθουσιασμό. Γι' αυτό η 5η Σεπτεμβρίου 1944 αποτελεί ένα σημαντικό σταθμό στη νεότερη ιστορία του Ελληνικού Στρατού, αφού, δύο χρόνια μετά τη μάχη του Ελ Αλαμίν, μία ελληνική ταξιαρχία, πλήρως εξοπλισμένη, αξιόμαχη και με υψηλό ηθικό, μάχεται και πάλι στο πλευρό των Συμμάχων εναντίον των δυνάμεων του Άξονα. Το ελληνικό πυροβολικό συνέχισε τη δράση του και τις δύο επόμενες ημέρες, 6 και 7 Σεπτεμβρίου. Έριξε συνολικά εναντίον εχθρικών στόχων της τοποθεσίας του Κοριάνο 3.648 εκρηκτικά βλήματα, ενώ προσέφερε και τις πρώτες θυσίες σε αίμα με τον τραυματισμό τριών οπλιτών, από τους οποίους ο ένας θανάσιμα.

Κατά την άφιξη της Ελληνικής Ταξιαρχίας στην περιοχή της Σάντα Μαρία Πιτραφίττα, το 1ο Καναδικό Σώμα Στρατού, μετά την κατάληψη του Πέζαρο και την απώθηση των Γερμανών βορειοανατολικά, είχε προχωρήσει από τριήμερου στη γραμμή Ριτσιόνε-υψώματα νοτιοανατολικά του Κοριάνο. Η αποστολή του μεταβλήθηκε προσωρινά σε αμυντική, ένεκα της καθυστέρησης που σημειώθηκε στην προώθηση του 5ου Αγγλικού Σώματος Στρατού από το αριστερό, αλλά και της σθεναρής γερμανικής αντιστάσεως.

Στις 6 Σεπτεμβρίου ο Επιτελάρχης της III ΕΟΤ πήγε στο Σταθμό Διοικήσεως της 5ης Καναδικής Τεθωρακισμένης Μεραρχίας και πήρε οδηγίες ως προς την αποστολή της Ταξιαρχίας. Σύμφωνα με αυτές θα έπρεπε την ίδια ημέρα να εγκατασταθεί αμυντικώς με δύο τάγματα Πεζικού στην πρώτη γραμμή, στην περιοχή δύο χιλιόμετρα νοτιοανατολικά του Κοριάνο, και να καλύψει το κενό που υπήρχε στο αριστερό της 1ης Καναδικής Μεραρχίας. Επακολούθησαν οι αναγκαίες αναγνωρίσεις και προετοιμασίες των μονάδων για την προώθηση τους στην αμυντική τοποθεσία. Λίγο όμως πριν από τη μετακίνηση, με νεότερη διαταγή του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού, η Ταξιαρχία υπαγόταν υπό τη διοίκηση π»; 1ης Καναδικής Μεραρχίας που ενεργούσε στον παραλιακό τομέα. Έτσι, παρέμεινε στις θέσεις της, αναμένοντας νέες οδηγίες.

Το μεσημέρι της 7ης Σεπτεμβρίου ο Διοικητής της Ταξιαρχίας κλήθηκε στο Στρατηγείο της 1ης Καναδικής Μεραρχίας, που βρισκόταν στην πόλη Καττόλικά, προκειμένου να ενημερωθεί για την τακτική κατάσταση και την αποστολή του. Σύμφωνα με αυτή, η Ταξιαρχία έπρεπε να κινηθεί τη νύχτα 8/9 Σεπτεμβρίου και να αντικαταστήσει την 3η Καναδική Ταξιαρχία, που είχε εγκατασταθεί αμυντικώς βορειοδυτικά της πόλεως Καττόλικά, από την περιοχή του Ριτσιόνε μέχρι την Αδριατική. Αποστολή της ήταν να καλύπτει το δεξιό πλευρό της 1ης Καναδικής Μεραρχίας, κατά την επίθεση που σχεδιαζόταν να ενεργήσει η τελευταία προς την κατεύθυνση του Ρίμινι.

Η κίνηση της Ταξιαρχίας από την περιοχή της Σάντα Μαρία Πιτραφίττα στο χώρο αμυντικής εγκαταστάσεως της έγινε κανονικά τη νύχτα της 8ης Σεπτεμβρίου. Προηγήθηκαν οι αναγκαίες αναγνωρίσεις και συνεννοήσεις με την 3η Καναδική Ταξιαρχία και η έκδοση της πρώτης διαταγής επιχειρήσεων, με στοιχεία απαραίτητα για την αποφυγή ανωμαλιών και παρεξηγήσεων κατά τη λεπτή διαδικασία της νυχτερινής αντικαταστάσεως. Οι προφορικές οδηγίες και οι αποστολές των ταγμάτων επιβεβαιώθηκαν την επόμενη ημέρα με έγγραφη διαταγή της Ταξιαρχίας.

Η αντικατάσταση της 3ης Καναδικής Ταξιαρχίας άρχισε στις 2000 της 8ης Σεπτεμβρίου και ολοκληρώθηκε στις 2300 της ίδιας ημέρας. Η ευθύνη όμως του τομέα διατηρήθηκε από τους Καναδούς, μέχρι το μεσημέρι της επομένης. Στο στενό παραλιακό διάδρομο του δεξιού της III ΕΟΤ ενεργούσε η 41η Ίλη Καναδών Δραγώνων, ενώ το αριστερό της κάλυπταν τεθωρακισμένα τμήματα της 1ης Καναδικής Μεραρχίας. Το μεσημέρι της 9ης Σεπτεμβρίου επανήλθε υπό τη διοίκηση της και το III Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού, το οποίο, εγκαταστάθηκε αμέσως σε χώρους τάξεως και ανέλαβε την υποστήριξη της. Επίσης, της διατέθηκαν από την Καναδική Διοίκηση, ως συμπληρωματικά μέσα υποστηρίξεως, δύο διμοιρίες όλμων των 4 ιντσών, τρεις διμοιρίες πολυβόλων και μία αντιαρματική μοίρα των τριών πυροβολαρχιών.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν από την Καναδική Διοίκηση, απέναντι από την τοποθεσία της Ταξιαρχίας αμύνονταν τμήματα της I Γερμανικής Μεραρχίας Αλεξιπτωτιστών. Τα τμήματα αυτά κατείχαν προωθημένες θέσεις νότια και νοτιοανατολικά του ποταμού Μαράνο, ενώ ο κύριος όγκος των εχθρικών δυνάμεων αμυνόταν βόρεια του ποταμού.

Η Ταξιαρχία, σύμφωνα με την αποστολή που της δόθηκε, θα οργάνωνε και θα διατηρούσε τον τομέα της, απαγορεύοντας κάθε εχθρική διείσδυση σ' αυτόν, απωθώντας τον εχθρό πίσω από τον ποταμό Μαράνο και εκπέμποντας περιπόλους για την εγκατάσταση μικρών προγεφυρωμάτων και την αναγνώριση διαβάσεων επί του ποταμού Μαράνο. Επίσης θα είχε ετοιμότητα, με νεότερη διαταγή, να προχωρήσει βορειοανατολικά προς το Ρίμινι για να προστατεύσει το δεξιό πλευρό της 1ης Καναδικής Μεραρχίας.

Με βάση την αποστολή της, η Ταξιαρχία καθόρισε τη διάταξη και τις αποστολές των μονάδων της. Το II Τάγμα τάχθηκε στο δεξιό του τομέα, με αποστολή να φράξει την κύρια οδό από Σαν Λορέντζο προς Ριτσιόνε και να μελετήσει επιθετική ενέργεια προς την κατεύθυνση Σαν Λορέντζο-αεροδρόμιο Ρίμινι-βορειοανατολικά Ρίμινι. Το I Τάγμα τάχθηκε στο κέντρο, με αποστολή να απαγορεύσει στον εχθρό τη διείσδυση μεταξύ των II και III Ταγμάτων, να έχει δυνατότητα πλευρικής αντεπιθέσεως με λόχο Πεζικού και προς τα δύο πλευρά του ή ενισχύσεως με λόχο Πεζικού ενός από τα II και III Τάγματα και να μελετήσει επιθετική ενέργεια προς την κατεύθυνση Καζαλέκιο-διασταύρωση οδών αεροδρομίου. Τέλος, το III Τάγμα τάχθηκε στο αριστερό τμήμα του τομέα, με αποστολή την κάλυψη του αριστερού πλευρού της Ταξιαρχίας, την απαγόρευση διεισδύσεως του εχθρού μεταξύ αυτού και του I Τάγματος και, σε περίπτωση επιθετικής ενέργειας, την κάλυψη του αριστερού του I Τάγματος και τη διατήρηση του συνδέσμου με τα καναδικά τμήματα που ενεργούσαν στο αριστερό της Ταξιαρχίας. Κάθε τάγμα έπρεπε να οργανώσει τρία ισχυρά Σημεία Στηρίγματος, να εκπέμψει περιπόλους και να εξασφαλίσει το σύνδεσμο με τις γειτονικές του μονάδες. Ο Σταθμός Διοικήσεως της Ταξιαρχίας ορίσθηκε δύο χιλιόμετρα νοτιοανατολικά του Ριτσιόνε.

Παρά το γεγονός ότι η εγκατάσταση της Ταξιαρχίας στον τομέα της έγινε νύχτα και οι δυνατότητες προσανατολισμού ήταν περιορισμένες, άρχισε αμέσως η οργάνωση των θέσεων και η κατάρτιση των σχεδίων πυρός. Για την επιτήρηση των κενών, τόσο μεταξύ των θέσεων των λόχων όσο και μεταξύ τους, τα τάγματα εγκατέστησαν ενέδρες και έστειλαν περιπόλους.

Οι πολεμικές επιχειρήσεις της Ταξιαρχίας άρχισαν λίγες ώρες μετά την ολοκλήρωση της εγκαταστάσεως των μονάδων της στον τομέα τους. Έτσι, από 0030 έως 0630 της 9ης Σεπτεμβρίου δραστηκά πυρά όλμων και πυροβολικού έπληξαν κυρίως τις θέσεις του II Τάγματος. Από 0330 μέχρι 0500 εχθρική περίπολος πέτυχε να διεισδύσει ανάμεσα στους 2ο και 3ο Λόχους του I Τάγματος και να επιτεθεί εναντίον του 3ου Λόχου. Οι άνδρες του 3ου Λόχου, αν και βρίσκονταν για πρώτη φορά αντιμέτωποι γερμανικών τμημάτων, αντέταξαν ηρωική αντίσταση, αναγκάζοντας τον εχθρό να διακόψει την επίθεση του και να υποχωρήσει με σημαντικές απώλειες. Τέλος, στις 0415 εχθρική δύναμη ενισχυμένου λόχου απασχόλησε με περιπόλους τον Ιο Λόχο του III Τάγματος και επιτέθηκε με την κύρια δύναμη της κατά του 3ου Λόχου του ίδιου Τάγματος. Μετά από σφοδρό αγώνα αναγκάσθηκε να υποχωρήσει με σημαντικές απώλειες. Οι απώλειες της Ταξιαρχίας, κατά τις νυχτερινές αυτές ενέργειες, ανήλθαν σε 8 νεκρούς και 21 τραυματίες.

Κατά τη διάρκεια της ημέρας της 9ης Σεπτεμβρίου, η δράση του εχθρικού πυροβολικού υπήρξε αισθητή σε όλο τον τομέα της Ταξιαρχίας. Από τη 5ράση αυτή τραυματίστηκε θανάσιμα το απόγευμα, ενώ βρισκόταν στο παρατηρητήριό του, ο Διοικητής της III Μοίρας του Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού Ταγματάρχης Πυροβολικού Στεφανάκης Ιωάννης. Οι άνδρες της Ταξιαρχίας ασχολήθηκαν με την ολοκλήρωση του προσανατολισμού τους και τη βελτίωση της αμυντικής οργανώσεως τους.

Η εχθρική δραστηριότητα συνεχίστηκε από τα μεσάνυχτα της 9ης Σεπτεμβρίου. Στις 0015 ο εχθρός επιτέθηκε κατά του δεξιού 1ου Λόχου του II Τάγματος, μετά από σφοδρό βομβαρδισμό πυροβολικού και όλμων επί των θέσεων του Τάγματος, ενώ στις 0030 επιτέθηκε και κατά του αριστερού 2ου Λόχου του ίδιου Τάγματος. Η επίθεση υπήρξε σφοδρή και κράτησε μέχρι τη 0145. Ο εχθρός πλησίασε σε απόσταση σχεδόν δέκα μέτρων από τις θέσεις του 1ου Λόχου, αποφεύγοντας έτσι τα ανασχετικά πυρά του φίλιου πυροβολικού. Παρά την εξέλιξη αυτή, ο Λόχος διατήρησε τις θέσεις του και τελικά κατόρθωσε με αντεπίθεση να εκδιώξει τους Γερμανούς. Στους τομείς των I και III Ταγμάτων ο εχθρός εκτόξευσε πυρά πυροβολικού και όλμων. Εχθρική περίπολος, που προσπάθησε να παρενοχλήσει τον 3ο Λόχο του I Τάγματος, αποκρούστηκε με πυρά. Οι απώλειες της Ταξιαρχίας την ημέρα αυτή ήταν 2 νεκροί και 3 τραυματίες οπλίτες.

Η ημέρα της 10ης Σεπτεμβρίου ήταν σχετικά ήρεμη, πλην της δράσεως της εχθρικής αεροπορίας που προσέβαλε ιδιαίτερα τις θέσεις του φίλιου πυροβολικού. Την ίδια ημέρα, με διαταγή της 1ης Καναδικής Μεραρχίας, δύο λόχοι του III Τάγματος αντικαταστάθηκαν από δύο άλλους του 68ου Τάγματος της 3ης Καναδικής Ταξιαρχίας, με σκοπό τον περιορισμό του μετώπου της Ελληνικής Ταξιαρχίας. Έτσι, η διάταξη της Ταξιαρχίας τροποποιήθηκε, από τα ανατολικά προς τα δυτικά, ως εξής: Το II Τάγμα με δύο λόχους σε πρώτο κλιμάκιο, το I Τάγμα με ένα λόχο σε πρώτο κλιμάκιο και το III Τάγμα με δύο λόχους σε πρώτο κλιμάκιο.

Τη νύχτα 10/11 Σεπτεμβρίου η Ταξιαρχία διέταξε τα I και II Τάγματα να στείλουν περιπόλους προς το χωριό Σαν Λορέντζο και το συνοικισμό Μοναλντίνι αντίστοιχα, με αποστολή την εξακρίβωση των θέσεων του εχθρού και τη σύλληψη αιχμαλώτων. Οι περίπολοι έφθασαν πολύ κοντά στις εχθρικές αμυντικές θέσεις, από τις οποίες βλήθηκαν με πυκνά πυρά πολυβόλων και όλμων. Μετά από σύντομη ανταλλαγή πυρών συμπτύχθηκαν, υπό την κάλυψη του φίλιου πυροβολικού, με μικρές απώλειες. Την ημέρα της 11ης Σεπτεμβρίου βομβαρδίσθηκαν οι θέσεις του III Τάγματος, με αποτέλεσμα να φονευθεί ένας οπλίτης και να τραυματισθούν άλλοι τρεις.

Η αναγνωριστική και περιπολιακή δραστηριότητα της Ταξιαρχίας συνεχίστηκε και τη νύχτα 11/12 Σεπτεμβρίου. Τη νύχτα αυτή, το II Τάγμα εγκατέστησε ενέδρα νότια του χωριού Σαν Λορέντζο, για τη σύλληψη αιχμαλώτων. Η ενέδρα προσέβαλε διερχόμενη γερμανική περίπολο και μετά από σύντομη ανταλλαγή πυρών συμπτύχθηκε χωρίς απώλειες. Επίσης, περίπολος αποτελούμενη από διμοιρία Πεζικού με μέσα υποστηρίξεως του I Τάγματος, υπό τον Υπολοχαγό Πεζικού Κόρκα Ιωάννη, εκδήλωσε επιθετικό εγχείρημα για την κατάληψη του οικισμού Μοναλντίνι. Η περίπολος στις 0300 κατόρθωσε να καταλάβει το νοτιοανατολικό τμήμα του οικισμού. Επειδή όμως βρέθηκε χωρίς επαρκή υποστήριξη πυρών πυροβολικού και προσβλήθηκε ταυτόχρονα στα δύο της πλευρά από τους Γερμανούς, διατάχθηκε από το Τάγμα να επιστρέψει στη βάση εξορμήσεώς της, έχοντας απώλειες 4 νεκρούς και 11 τραυματίες.

Από την αναγνωριστική και περιπολιακή δραστηριότητα που ανέπτυξε η Ταξιαρχία στο διάστημα αυτό, διαπιστώθηκε ότι οι συνοικισμοί Σαν Λορέντζο, Μοντιτσέλι και Μοναλντίνι κατέχονταν από τον εχθρό, ο οποίος καλυπτόταν μέσα στις οικίες όπου είχε οργανώσει ισχυρό σύστημα πυρός. Η παράκαμψη τους με περιπόλους απαιτούσε συστηματική ενέργεια κρούσεως με ισχυρή υποστήριξη πυροβολικού.

7. Η Μάχη του Ρίμινι (14-21 Σεπ. 1944)

Η πρώτη περίοδος των επιθετικών επιχειρήσεων της 8ης Βρετανικής Στρατιάς έληξε με την πτώση του Κοριάνο και την κατάληψη της αμυντικής τοποθεσίας από τα καναδικά τμήματα. Η δεύτερη περίοδος αφορούσε στην προώθηση πέρα από τον ποταμό Μαράνο και στην κατάληψη του Ρίμινι. Οι Γερμανοί, αν και είχαν κλονισθεί από την απώλεια του Κοριάνο, ήταν αποφασισμένοι να αντιδράσουν σθεναρά, ώστε να διατηρήσουν το Ρίμινι. Έτσι συγκέντρωσαν μεγάλες δυνάμεις στην ορεινή περιοχή της μικρής Δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου, καλύπτοντας το μέτωπο τους στην ακτή από τον ποταμό Αούζα και στο κέντρο από την ισχυρώς οργανωμένη τοποθεσία του Σαν Φορτουνάτο, έξι χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του Ρίμινι.

Η Διοίκηση της 1ης Καναδικής Μεραρχίας αποφάσισε να επιτεθεί, για την κατάληψη του Ρίμινι και άρχισε τις προπαρασκευαστικές ενέργειες για την πραγματοποίησή της. Στις 10 Σεπτεμβρίου έγινε σύσκεψη των διοικητών των ταξιαρχιών της και της III ΕΟΤ στο Στρατηγείο της Μεραρχίας, για την ενημέρωση τους σχετικά με την επιχείρηση αυτή. Πρόθεση της Μεραρχίας ήταν να επιτεθεί προς τα βορειοδυτικά και να ενεργήσει κυκλωτικά προς το Ρίμινι από τα δυτικά, σε τέσσερις φάσεις, επιδιώκοντας:

- Στην πρώτη φάση την κατάληψη της γραμμής Σαν Μαρτίνο-Σαν Δορέντζο, για την αποκοπή του εχθρού που αμυνόταν έναντι του μετώπου της III ΕΟΤ.

- Στη δεύτερη φάση την κατάληψη της γραμμής των υψωμάτων Ιλ Κροτσιφίσο-Σαν Φορτουνάτο και την υπερκέραση του Ρίμινι από τα βορειοδυτικά.

- Στην τρίτη φάση την εκμετάλλευση της επιτυχίας, με τη δημιουργία προγεφυρώματος στον ποταμό Μαρέκεια και την αποκοπή των οδών Ρίμινι-Ραβέννα και Ρίμινι-Φορλί, κοντά στη διακλάδωση του χωριού Τσέλλε.

- Στην τέταρτη φάση τη συνέχιση της εκκαθαρίσεως του διαδρόμου στο χώρο μεταξύ της κύριας προσπάθειας και της ακτής.

Η εδαφική ζώνη στην οποία θα ενεργούσε η III ΕΟΤ, είχε πλάτος δύο μέχρι δυόμισι χιλιόμετρα. Ανατολικά προς την ακτή, στη ζώνη όπου είχε αναπτυχθεί και θα ενεργούσε η 41η Ήλη Καναδών Δραγώνων, καθώς και σε τμήμα της ζώνης της Ταξιαρχίας, το έδαφος είναι στο σύνολο του πεδινό. Το υπόλοιπο, δυτικά, στο μεγαλύτερο μέρος είναι λοφώδες με διαδοχικά αντερείσματα. Υδάτινες γραμμές, ποταμοί, χείμαρροι και διώρυγες το διακόπτουν κάθετα προς τις κατευθύνσεις επιθέσεως. Η μοναδική παράκτια οδός "No 16" είχε κατεύθυνση από τα νότια προς τα βόρεια, ενώ υπήρχαν και πολλές άλλες οδοί δευτερεύουσας σημασίας, κάθετες ή παράλληλες προς αυτή.

Η αμυντική τοποθεσία καλυπτόταν από θάμνους και καλλιεργημένες εκτάσεις, είχε αρκετές τάφρους και αγροικίες και ήταν ισχυρά οργανωμένη, με παραλλαγμένα χαρακώματα, πολυβολεία από οπλισμένο σκυρόδεμα και πυργίσκους κατεστραμμένων αρμάτων μάχης. Επίσης προστατευόταν από νάρκες κατά προσωπικού και αντιαρματικές. Οι Γερμανοί κατείχαν με τμήματα της I Μεραρχίας Αλεξιπτωτιστών και της Μεραρχίας Τουρκομάνων τα υψώματα βόρεια και βορειοδυτικά του ποταμού Μαράνο και με προχωρημένα τμήματα τους τη γραμμή των κατοικημένων τόπων Φολιάνο Μαρίνα, Σαν Λορέντζο, Κάζα Μοντιτσέλι, Κάζα Μοναλντίνι και Κάζα Ρόσσα.

Τη νύχτα 13/14 Σεπτεμβρίου, η 1η Καναδική Μεραρχία συγκεντρώθηκε στην περιοχή νότια του ποταμού Μαράνο, για να επιτεθεί στις 0630 της 14ης Σεπτεμβρίου.

Η III ΕΟΤ διατάχθηκε να ενεργήσει νυχτερινή επίθεση στις 0200 της ίδιας ημέρας, σε συνδυασμό με την 3η Καναδική Ταξιαρχία, η οποία θα ενεργούσε στο αριστερό πλευρό της. Ως ζώνη ενέργειας της καθορίστηκε η περιοχή, που οριζόταν αριστερά από την αμαξιτή οδό Ντελ Φιούμε-Άκουα Μπουόνα και δεξιά από την οδό 'No 16', με κάλυψη του δεξιού πλευρού της προς την ακτή από τη 41η Ήλη Καναδών Δραγώνων. Ως συμπληρωματικά μέσα διατέθηκαν στην Ταξιαρχία, από την 1η Καναδική Μεραρχία, δύο

διμοιρίες πολυβόλων, (μία για κάθε τάγμα πρώτης γραμμής) και μία αντιαρματική πυροβολαρχία.

Για την πραγματοποίηση της αποστολής αυτής η Ταξιαρχία σχεδίασε την επίθεση της σε δύο κατευθύνσεις και σε δύο χρόνους, ως εξής:

- Πρώτη κατεύθυνση (αριστερά): Κάζα Ρόσσα-Κάζα Μπατάρα-Κάζα Μαλτόνι-Κάζα Κόντι-Καζαλέκειο, ως κύρια προσπάθεια της επιθέσεως.

- Δεύτερη κατεύθυνση (δεξιά): Κάζα Μοναλντίνι-καμπή του ποταμού Μαράνο-Τραμοντάνα-νοτιοδυτική γωνία του αεροδρομίου Ρίμινι, ως δευτερεύουσα προσπάθεια.

Σε πρώτο χρόνο το III Τάγμα, που θα ενεργούσε στην κύρια προσπάθεια, θα καταλάμβανε αρχικά το Κάζα Μπατάρα και αμέσως μετά το Κάζα Μαλτόνι, ενώ το I Τάγμα, ενεργώντας στη δευτερεύουσα προσπάθεια, θα καταλάμβανε το Κάζα Μοναλντίνι.

Σε δεύτερο χρόνο το II Τάγμα, ενεργώντας στην κατεύθυνση της δευτερεύουσας προσπάθειας, θα καταλάμβανε το Κάζα Μοντισέλλι και θα απειλούσε το Σαν Λορέντζο με υπερκέραση από τα δυτικά.

Η κίνηση των τμημάτων της Ταξιαρχίας για την κατάληψη της βάσεως εξορμήσεως άρχισε τις τελευταίες νυχτερινές ώρες 13/14 Σεπτεμβρίου. Στο μεταξύ η 3η Καναδική Ταξιαρχία που δρούσε στο αριστερό είχε καταλάβει το χωριό Σπίνα, διευκολύνοντας έτσι τις ενέργειες της Ελληνικής Ταξιαρχίας. Ο Διοικητής της, έχοντας εξασφαλισμένο το αριστερό πλευρό, διέταξε το III Τάγμα να επιτεθεί πριν από την ώρα εξορμήσεως που ήταν η 0200 της 14ης Σεπτεμβρίου, για να καταλάβει το Κάζα Μπατάρα και αμέσως μετά τον οικισμό Κάζα Μαλτόνι.

Έτσι, μισή ώρα μετά τα μεσάνυχτα, το III Τάγμα επιτέθηκε και, μετά από σκληρό αγώνα, μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα κατέλαβε τους αντικειμενικούς αυτούς σκοπούς. Στις 0200, έπειτα από βομβαρδισμό πυροβολικού και με την υποστήριξη του III Τάγματος, από το αριστερό του πλευρό, εξόρμησε το I Τάγμα, το οποίο κατόρθωσε μετά από πεντάωρο σκληρό αγώνα να καταλάβει με ένα λόχο τη βόρεια παρυφή του Κάζα Μοναλντίνι. Αντιμετωπίζοντας όμως πείσμονα εχθρική αντίσταση, ανέκοψε την επίθεση του. Ο λόχος διατήρησε τις θέσεις του μέχρι τις 0930 και, αφού ενισχύθηκε με δύο διμοιρίες και τρία άρματα μάχης, εκδήλωσε επίθεση, ολοκληρώνοντας την κατάληψη του αντικειμενικού του σκοπού. Όταν τα III και I Τάγματα αγωνίζονταν για την κατάληψη της γραμμής Κάζα Μαλτόνι-Κάζα Μπατάρα-Κάζα Μοναλντίνι, το II Τάγμα, μετά από βομβαρδισμό πυροβολικού, επιτέθηκε στις 0345 και κατέλαβε με λόχο τον οικισμό Κάζα Μοντισέλλι, εκτός από μία οικία ισχυρώς οργανωμένη. Επειδή όμως είχε σημαντικές απώλειες και δεχόταν πλευρικά πυρά από την κατεύθυνση του Σαν Λορέντζο, αναγκάστηκε να διατάξει τη σύμπτυξη του λόχου και την κάλυψη του σε οικίσκους, νότια του οικισμού.

Η Ταξιαρχία, έχοντας πληροφορίες ότι η 41η 1η Καναδών Δραγώνων που ενεργούσε στο δεξιό του II Τάγματος δεν είχε προχωρήσει, αφήνοντας έτσι ακάλυπτο το πλευρό του, διέταξε την άμεση προώθηση ενός εφεδρικού λόχου για να καλύψει το δεξιό πλευρό του II Τάγματος. Το τελευταίο, παρότι δεχόταν ισχυρά πυρά πυροβολικού, όλμων και πολυβόλων, κατόρθωσε να διατηρήσει τις θέσεις του. Το βράδυ της 14ης Σεπτεμβρίου είχαν καταληφθεί οι αντικειμενικοί σκοποί της πρώτης φάσεως.

Για τον αγώνα της επομένης, 15ης Σεπτεμβρίου, διατέθηκε στην Ελληνική Ταξιαρχία μία ίλη των δεκαέξι αρμάτων μάχης. Πρόθεση της ήταν να συνεχίσει την επίθεση, με υπερκέραση του εχθρού από τα αριστερά, ώστε να αποκόψει τις οδούς διαφυγής του. Για το σκοπό αυτόν, ενίσχυσε με συμπληρωματικά μέσα τα τάγματα της και τους ανέθεσε την εξής αποστολή:

- Το I Τάγμα (δεξιά), με έξι άρματα, μία διμοιρία πολυβόλων και μία αντιαρματική πυροβολαρχία, να επιτεθεί στην κατεύθυνση Μοναλντίνι-καμπή ποταμού Μαράνο-Τραμοντάνα-νοτιοδυτική γωνία του αεροδρομίου Ρίμινι και να καταλάβει την Τραμοντάνα.

- Το II Τάγμα, με τέσσερα άρματα, μία διμοιρία πολυβόλων, μία διμοιρία όλμων και μία αντιαρματική πυροβολαρχία, να καλύψει το δεξιό πλευρό της Ταξιαρχίας, στην κατεύθυνση Σαν Λορέντζο-ποταμός Μαράνο-

νοτιοδυτική γωνία του αεροδρομίου Ριμινι και να καταλάβει τη διακλάδωση της καροποϊήτης οδού με την οδό 'No 16'.

- Το III Τάγμα (αριστερά), με έξι άρματα, να επιτεθεί στην κατεύθυνση Μαλτόνι-Κόντι-Καζαλέκειο-Μπαρόζι και να καταλάβει το συνοικισμό Καζαλέκειο.

Το πρωί της 15ης Σεπτεμβρίου άρχισε η επίθεση του II Τάγματος και μέχρι τις 0715 κατέλαβε με λόχο του τον οικισμό Σαν Λορέντζο. Αμέσως μετά το III Τάγμα, ενεργώντας επιθετικά, προωθήθηκε στο ύψος του ποταμού Μαράνο (βόρεια της Κάζα Κόντι) και το I Τάγμα στο ύψος της καμπής του ίδιου ποταμού. Και τα τρία τάγματα διατήρησαν τις θέσεις αυτές μέχρι το μεσημέρι.

Πρώτο εξόρμησε το II Τάγμα στις 1430 και, μετά από αγώνα μιας ώρας, προωθήθηκε στο ύψος του ποταμού Μαράνο.

Το I Τάγμα εξόρμησε στις 1630 και, αφού ανέτρεψε τις εχθρικές αντιστάσεις στη ζώνη ενέργειας του και πέρασε τον ποταμό, κατέλαβε αιφνιδιαστικά τον οικισμό Τραμοντάνα και στη συνέχεια τη νοτιοδυτική γωνία του αεροδρομίου, όπου οι Γερμανοί προέβαλαν πείσμονα και σθεναρή αντίσταση.

Το III Τάγμα εξόρμησε στις 1530 και κατέλαβε με λόχο τα αμυντικά ερείσματα της περιοχής Εκκλησία Καζαλέκειο, όπου επίσης οι Γερμανοί αμύνθηκαν σθεναρά. Αμέσως μετά, ενεργώντας και από τα δυο πλευρά, μέχρι τις 1835 ολοκλήρωσε την κατάληψη του οικισμού Καζαλέκειο και προώθησε τμήματα του για να συνδεθεί με το 68ο Καναδικό Τάγμα που ενεργούσε στο αριστερό του πλευρό. Το βράδυ της 15ης Σεπτεμβρίου, τα τάγματα της Ταξιαρχίας κατείχαν σταθερά τη γραμμή οικισμός Καζαλέκειο-νοτιοδυτική γωνία του αεροδρομίου Ρίμινι-γέφυρα ποταμού Μαράνο, σε στενή επαφή με τον εχθρό που κατείχε τη δυτική πλευρά και τη νοτιοδυτική γωνία του αεροδρομίου.

Τη δεύτερη αυτή ημέρα της μάχης το ηθικό των αξιωματικών και των οπλιτών της Ελληνικής Ταξιαρχίας ήταν υψηλό. Όλοι συναγωνίζονταν για τη νίκη με πρωτοφανή ηρωισμό και πνεύμα αυτοθυσίας. Έλληνες οπλίτες πάλεψαν σώμα με σώμα και βρέθηκαν νεκροί, μαζί με Γερμανούς στο πεδίο της μάχης. Λοχαγός με σοβαρό τραύμα στον έναν οφθαλμό και άλλος τραυματίας έφυγαν από το Νοσοκομείο, με ανεπούλωτα τα τραύματά τους, παρουσιάστηκαν στους προϊστάμενούς τους και ζήτησαν να λάβουν μέρος στη μάχη. Επίσης, οι Διαβιβαστές, οι Οδηγοί αυτοκινήτων και όλοι οι αξιωματικοί και οπλίτες ζητούσαν να σταλούν στη γραμμή του πυρός για να αναπληρώσουν τις απώλειες.

Στις 16 Σεπτεμβρίου, τρίτη ημέρα της μάχης, τα τάγματα της Ταξιαρχίας συνέχισαν την επιθετική τους προσπάθεια με το ίδιο πείσμα, αλλά και με μεγάλη βραδύτητα, εξαιτίας της καθηλώσεως των καναδικών μονάδων που ενεργούσαν στο αριστερό της και της σθεναρής αντιστάσεως των Γερμανών. Το III Τάγμα, με σκληρό αγώνα από το πρωί, κατέλαβε στις 1800 περίπου τους οικισμούς Λα Φόσσα και Κάζα Μπαρόζι και προώθησε περιπόλους στο Μπιαντσίνι και στο Τσικέτι, δυτικά του αεροδρομίου. Το II Τάγμα εξόρμησε από τις πρωινές ώρες και με την υποστήριξη του πυροβολικού και των αρμάτων μάχης κατέλαβε στις 1000 τη νοτιοανατολική γωνία του αεροδρομίου και στη συνέχεια τη νότια πλευρά του. Αμέσως μετά - διαθέτοντας ένα τμήμα με τεθωρακισμένα οχήματα *Κάρριερς*- συνδέθηκε με το I Τάγμα που κατείχε τη νοτιοδυτική γωνία και κάλυψε το δεξιό πλευρό του, αφού η 41η Ίλη Καναδών Δραγώνων δεν είχε περάσει τον ποταμό Μαράνο και ο εχθρός εξακολουθούσε να κατέχει τα κτήρια και την ανατολική πλευρά του αεροδρομίου, προς την ακτή.

Στις 17 Σεπτεμβρίου, τα II και III Τάγματα συνέχισαν την επιθετική τους προσπάθεια προς το αεροδρόμιο για την ολοκλήρωση της καταλήψεως του. Το II Τάγμα, με την υποστήριξη του πυροβολικού και αρμάτων μάχης, σύμφωνα με τη διαταγή επιχειρήσεων της Ταξιαρχίας, αφού εκκαθάρισε την περιοχή αμέσως ανατολικά του αεροδρομίου, κατέλαβε στις 1530 με λόχο τα κτήρια της ανατολικής πλευράς του. Τον ίδιο περίπου χρόνο, η 41η Ίλη Καναδών Δραγώνων, που ενεργούσε στο δεξιό του II Τάγματος, έφθανε στο

ύψος του μετώπου του Τάγματος. Το III Τάγμα βελτίωσε σχετικά τη διάταξη του στη δυτική πλευρά του αεροδρομίου, ενώ το I Τάγμα εξακολουθούσε να κατέχει τις θέσεις του στο κέντρο της διατάξεως.

Την επομένη, 18η Σεπτεμβρίου, η Ταξιαρχία -σε στενή συνεργασία με τις καναδικές μονάδες που ενεργούσαν στα δυτικά και είχαν καταλάβει το Σαν Μαρτίνο, βορειοδυτικά του αεροδρομίου- συνέχισε με γρηγορότερο ρυθμό την προώθηση της προς το Ρίμινι. Το 68ο Καναδικό Τάγμα προωθήθηκε βορειοδυτικά της Ταξιαρχίας. Το III Τάγμα διατάχθηκε να κινηθεί προς το χωριό Ιλ Κολομπάρονι και στις 2000 κατέλαβε με λόχο του τη βορειοδυτική γωνία του αεροδρομίου. Το II Τάγμα, συνεχίζοντας από το πρωί την επιθετική του προσπάθεια, κατέλαβε με λόχο στις 1000 τη βορειοανατολική γωνία του αεροδρομίου, μέχρι το ύψος της καμπής του ποταμού Ροντέλλα. Την ίδια ώρα η 41η Ίλη Καναδών Δραγώνων, υπερβαίνοντας το Μιραμάρε, προωθήθηκε μέχρι τον ποταμό Ροντέλλα για να καλύψει το δεξιό πλευρό του Τάγματος. Μετά από αυτά, η 41η Ίλη Καναδών Δραγώνων διατάχθηκε να αποσυρθεί από τη γραμμή της μάχης και αντικαταστάθηκε από τμήματα της Ταξιαρχίας. Έτσι, από τις 1400 της 18ης Σεπτεμβρίου, η ευθύνη και της ζώνης όπου ενεργούσε η 41η Ίλη Καναδών Δραγώνων, δηλαδή από την οδό "No 16" μέχρι την ακτή, αναλήφθηκε από τμήματα της Ελληνικής Ταξιαρχίας, με επέκταση του μετώπου της από το II.

Η III ΕΟΤ διέταξε, για την επομένη, τη συνέχιση της επιθέσεως μετά τις 0730 προς την κατεύθυνση του Ρίμινι. Η ζώνη ενέργειας της καθοριζόταν δυτικά από τη γραμμή Κάζα Κολομπάρονι-Κάζα Μπιαντσίνι-Κάζα Τόζι και ανατολικά από την ακτή.

Το II Τάγμα θα συνέχιζε την επιθετική του προσπάθεια για να απωθήσει τους Γερμανούς βόρεια του ποταμού Ροντέλλα.

Το III Τάγμα, μετά την προώθηση του 68ου Καναδικού Τάγματος, θα προωθούσε λόχο στη βορειοδυτική γωνία του αεροδρομίου, ο οποίος θα καταλάμβανε τη βόρεια πλευρά του (νότια του ποταμού Ροντέλλα) και, αμέσως μετά, προχωρώντας προς το χωριό Ιλ Κολομπάρονι θα εξασφάλιζε σύνδεσμο με το II Τάγμα που θα ενεργούσε στο δεξιό πλευρό. Ακόμη θα προωθούσε λόχο στο Πόζι, με δυνατότητα κινήσεως του βορειοανατολικά του ποταμού Ροντέλλα, προς Κάζα Μπιαντσίνι-Κάζα Τόζι. Τέλος, θα προωθούσε λόχο στο Κάζα Μπιαντσίνι, προσανατολισμένο στην κατεύθυνση Κάζα Μπιαντσίνι-Κάζα Κολομπάρονι, για κατάληψη του χώρου μεταξύ της βόρειας πλευράς του αεροδρομίου και του ποταμού Ροντέλλα.

Το I Τάγμα θα εξακολουθούσε να μένει ως εφεδρεία στο κέντρο της διατάξεως.

Η επιθετική ενέργεια των II και III Ταγμάτων άρχισε στις 0630 της 19ης Σεπτεμβρίου. Το II Τάγμα, με την υποστήριξη δύο μοιρών Πυροβολικού και αρμάτων μάχης, ανέτρεψε τις εχθρικές αντιστάσεις και μέχρι τις 1030 έφθασε ανατολικά της γραμμής Περουτζίνι-Μπαρτόλι μέχρι την ακτή, συνεχίζοντας την ενέργεια του προς τα βορειοδυτικά. Το III Τάγμα, με την υποστήριξη μοίρας Πυροβολικού και αρμάτων μάχης, ανέτρεψε τις εχθρικές αντιστάσεις και μέχρι τις 1030 έφθασε στη γραμμή Πολλόνι-Περουτζίνι, προωθώντας σχετικά τη διάταξη του. Μετά τη γρήγορη αυτή εξέλιξη της ενέργειας των II και III Ταγμάτων, η Ταξιαρχία διέταξε το εφεδρικό I Τάγμα να κινηθεί από τις 1500 προς την καμπή του ποταμού Ροντέλλα. Στη συνέχεια, η αποστολή του θα καθοριζόταν με νεότερη διαταγή.

Στις 1530 ο Διοικητής της III ΕΟΤ πληροφορήθηκε ότι τμήματα της 3ης Καναδικής Ταξιαρχίας προωθούνταν προς το Ρίμινι. Για να παρακινήσει τις μονάδες του να καταλάβουν την πόλη, τους έστειλε το εξής σήμα: "Οι Καναδοί αμιλλώνται μετά της Ταξιαρχίας να εισέλθωσι πρώτοι εις Ρίμινι ..." και "... το Ρίμινι έδει να είναι το έπαθλον των από δεκαήμερου αγώνων". "Προχωρείτε", ετόνιζε, "συνεχώς, αλλά σταθερώς προς τον αντικειμενικόν σκοπόν της ημέρας". Έτσι, σύμφωνα με το πνεύμα αυτής της διαταγής, τα τάγματα αύξησαν τις προσπάθειες τους και μέχρι τις 2200 είχαν φθάσει σε απόσταση δύο χιλιομέτρων νότια και νοτιοανατολικά του Ρίμινι. Ο εχθρός, περιχαρακωμένος στην πόλη και στους νότιους οικισμούς, έχοντας ναρκοθετήσει την περιοχή, προέβαλε σθεναρή αντίσταση και ανάγκασε τα

επιτιθέμενα τμήματα της Ταξιαρχίας να ανακόψουν την επιθετική τους προσπάθεια.

Από το πρωί της 20ής Σεπτεμβρίου επαναλήφθηκε με διαταγή της Ταξιαρχίας η επίθεση για την κατάληψη του Ρίμινι.

Ως αντικειμενικοί σκοποί των ταγμάτων καθορίστηκαν οι εξής: πρώτος, οι νότιοι οικισμοί του Ρίμινι· δεύτερος, η καρποποίητη οδός αμέσως νότια της πόλεως και τρίτος, ο ποταμός Αούζα. Ο εχθρός αμυνόταν στη γραμμή του ποταμού Αούζα, με προωθημένα τμήματα του νοτιότερα, στους οικισμούς. Επίσης κατείχε σταθερά τα Σημεία Στηρίγματος της Σάντα Μαρία ντε λε Κολονέλε και του Συνοικισμού βορειοανατολικά απ'αυτή καλύπτοντας την τοποθεσία με ναρκοπέδια από όλες τις κατευθύνσεις. Τα μαχόμενα στο αριστερό πλευρό της τοποθεσίας καναδικά τμήματα, δεν παρουσίαζαν πρόοδο για την κατάληψη της τοποθεσίας Σαν Φορτουνάτο. Αλλά και τα II και III Τάγματα της Ταξιαρχίας που ενεργούσαν σε πρώτο κλιμάκιο, εξαιτίας αυτής της κατάστασης δεν πέτυχαν -μέχρι τις 1500- αξιόλογη προώθηση τους. Έτσι, ο Διοικητής της Ταξιαρχίας, για να μη χρονοτριβεί και για να υποβοηθήσει την ενέργεια των καναδικών τμημάτων, διέταξε την επίθεση αρχικά του III Τάγματος προς την κατεύθυνση της Σάντα Μαρία ντε λε Κολονέλε και στη συνέχεια του II προς τον παρακείμενο Συνοικισμό, διαθέτοντας στο καθένα διαδοχικά όλα τα μέσα υποστηρίξεως της Ταξιαρχίας, ώστε να επιτύχουν αποφασιστικό αποτέλεσμα.

Η επίθεση του III Τάγματος άρχισε στις 1600 της 20ής Σεπτεμβρίου μετά από δεκάλεπτο βομβαρδισμό πυροβολικού. Με την υποστήριξη των αρμάτων μάχης και με σκληρό αγώνα κατέλαβε τη Σάντα Μαρία ντε λε Κολονέλε. Ακολούθησε στις 1630 η επίθεση του II Τάγματος με την υποστήριξη πυροβολικού και αρμάτων μάχης. Το Τάγμα, πολεμώντας ηρωικά, ανέτρεψε τις εχθρικές αντιστάσεις στον τομέα του και στις 2000 προωθήθηκε 1.200 μέτρα νοτιοανατολικά του Ρίμινι, καταλαμβάνοντας τον πρώτο αντικειμενικό σκοπό της ημέρας αυτής. Και τα δυο τάγματα όμως καθηλώθηκαν στις νέες θέσεις τους, ενώ ταυτόχρονα το αριστερό πλευρό της Ταξιαρχίας έμεινε ακάλυπτο, λόγω παρεκκλίσεως του 68ου Καναδικού Τάγματος δυτικότερα. Η Ταξιαρχία διέταξε την προώθηση του I Τάγματος, κατά τη διάρκεια της νύχτας, για να καλύψει το αριστερό πλευρό της και να έχει τη δυνατότητα να το χρησιμοποιήσει την επομένη για υπερκέραση των εχθρικών τμημάτων που αμύνονταν στον ποταμό Αούζα, αμέσως νοτιοδυτικά του Ρίμινι. Το Τάγμα στις 2100 προώθησε ένα λόχο, ενώ το υπόλοιπο παρέμεινε βορειοδυτικά του αεροδρομίου.

Ο Διοικητής της Ταξιαρχίας -έχοντας πληροφορίες για την προώθηση των καναδικών τμημάτων που ενεργούσαν προς το Σαν Φορτουνάτο και εκτιμώντας ότι ο εχθρός θα συμπυκνωόταν τη νύχτα 20/21 Σεπτεμβρίου- διέταξε τα II και III Τάγματα να συνεχίσουν την επίθεση προς το Ρίμινι. Παράλληλα, το I Τάγμα τις πρώτες ώρες της 21ης του μηνός θα επεδίωκε να υπερκεράσει, από δυτικά, τις αντιστάσεις προ του μετώπου του III Τάγματος και αμέσως μετά θα στρεφόταν προς τη δυτική παρυφή του Ρίμινι. Και τα τρία τάγματα διατάχθηκαν να έχουν επαφή με τον εχθρό.

Οι κινήσεις των περιπόλων τη νύχτα ήταν περιορισμένες, επειδή η περιοχή είχε υπονομευθεί με νάρκες και παγίδες και οι οδεύσεις βάλλονταν με όλμους που είχαν τοποθετηθεί σε οχήματα. Παρά τις δυσχέρειες αυτές, το II Τάγμα έστειλε περιπόλους και, ενεργώντας μεθοδικά, κατόρθωσε στη διάρκεια της νύχτας να προωθηθεί πέρα από το δεύτερο αντικειμενικό σκοπό της Ταξιαρχίας, δηλαδή την καρποποίητη οδό αμέσως νότια της πόλεως. Στις 0645 έφθασε στο ύψος του ποταμού Αούζα χωρίς να συναντήσει ισχυρή αντίσταση, εξουδετερώνοντας ελαφρά εχθρικά τμήματα που επιχείρησαν να ανακόψουν την επίθεση του. Οι Γερμανοί, μετά από την πίεση που δέχονταν, άρχισαν να συμπύκνωσης, εγκαταλείποντας την περιοχή αμέσως νότια του Ρίμινι, με την κάλυψη πυρήνων αντιστάσεως από επίλεκτους σκοπευτές. Το γεγονός αυτό προκάλεσε διαταγή της Ταξιαρχίας προς τα I και III Τάγματα να ενεργήσουν με ταχύτητα, ταυτόχρονα με το II Τάγμα, για την κατάληψη του Ρίμινι. Συγκεκριμένα, το II Τάγμα θα καταλάμβανε το ανατολικό τμήμα της πόλεως, από τη σιδηροδρομική γραμμή μέχρι την ακτή, το III Τάγμα το κέντρο της και το I Τάγμα θα την παρέκαμπτε από τη δυτική παρυφή. Αμέσως μετά

και τα τρία τάγματα θα καταλάμβαναν και θα εξασφάλιζαν τις γέφυρες του ποταμού Μαρέκεια, στη βόρεια παρυφή της πόλεως.

Με τη λήψη της διαταγής τα τάγματα της Ταξιαρχίας άρχισαν δραστήρια προώθηση για να καταλάβουν το Ρίμινι, παρά την εχθρική αντίσταση. Το ΙΙ Τάγμα που ήταν το πιο προωθημένο, αφού ανέτρεψε τον εχθρό στο μέτωπο του, εισήλθε στην πόλη στις 0715, κατέλαβε με λόχο το Δημαρχείο και ύψωσε εκεί την πολεμική σημαία του. Μικρό εχθρικό τμήμα, ενεδρεύοντας, αποπειράθηκε να προσβάλει με πυρά τους δύο πρώτους λόχους του Τάγματος από τα νώτα, αλλά εξουδετερώθηκε αμέσως. Στις 0800 τα προπορευόμενα τμήματα του Τάγματος έφθασαν στον ποταμό Μαρέκεια όπου βρήκαν τις γέφυρες κατεστραμμένες. Σχεδόν ταυτόχρονα, λόχος του ΙΙΙ Τάγματος εισήλθε στο κέντρο της πόλεως, κατέλαβε διάφορα κτήρια, ύψωσε τη σημαία του και αμέσως προώθησε περιπόλους για τον έλεγχο της εκεί γέφυρας του ποταμού Μαρέκεια, που ήταν και αυτή σχεδόν κατεστραμμένη. Το Ι Τάγμα προωθήθηκε στη δυτική παρυφή της πόλεως και κατέλαβε τη δυτική γέφυρα του ποταμού Μαρέκεια άθικτη. Στη συνέχεια, παρά τα σφοδρά εχθρικά πυρά, προώθησε τμήμα του με τεθωρακισμένα οχήματα *Κάρριερς*, περίπου ένα χιλιόμετρο βορειοδυτικά του ποταμού Αούζα, ελέγχοντας τη δυτική γέφυρα της εκεί διώρυγας.

Όταν τα ΙΙ και ΙΙΙ Τάγματα προχωρούσαν προς τον ποταμό Μαρέκεια, παρουσιάσθηκε στο διοικητή του προπορευόμενου λόχου του ΙΙΙ Τάγματος τριμελής τοπική επιτροπή του Αντιφασιστικού Κόμματος, για την παράδοση της πόλεως. Η επιτροπή οδηγήθηκε αμέσως στη Σάντα Μαρία ντε λε Κολονέλε, στο Σταθμό Διοικήσεως του Τάγματος, όπου υπέγραψε πρωτόκολλο παραδόσεως της πόλεως άνευ όρων στις ελληνικές δυνάμεις.

Το Ρίμινι έπεσε τελικά στις 0900 της 21ης Σεπτεμβρίου 1944. Η κατάληψη του ήταν το έπαθλο δεκαπενθήμερου αγώνα της ΙΙΙ ΕΟΤ εναντίον εχθρού που είχε ισχυρή αμυντική οργάνωση και έδωσε τη μάχη διεκδικώντας με πείσμα το έδαφος.

Τις απογευματινές ώρες της 21ης Σεπτεμβρίου έγινε στην πλατεία της πόλεως τελετή, με την παρουσία αντιπροσωπειών των μονάδων της Ελληνικής Ταξιαρχίας και των καναδικών και νεοζηλανδικών μονάδων, για να αποδοθούν τιμές στην πολεμική σημαία του ΙΙ Τάγματος, που πρώτο εισήλθε στο Ρίμινι.

Την υπόλοιπη ημέρα και την επομένη, 22η Σεπτεμβρίου, η Ταξιαρχία διατήρησε τις θέσεις και στη συνέχεια, με διαταγή της 1ης Καναδικής Μεραρχίας, αποσύρθηκε για ανάπαυση και ανασυγκρότηση στην περιοχή από τη νότια παρυφή του Ρίμινι μέχρι το Μιραμάρε. Με την πτώση του Ρίμινι σημειώθηκε το τέλος της πρώτης περιόδου στις επιχειρήσεις της ΙΙΙ ΕΟΤ. Η μάχη για την κατάληψη του ήταν δύσκολη και είχε σημαντικές απώλειες. Η Ταξιαρχία, έχοντας ελλείψεις σε βαρύ οπλισμό, λόγω της συνθέσεως της, σε σύγκριση με τις καναδικές και νεοζηλανδικές μονάδες με τις οποίες συμπολέμησε, έδωσε σκληρό αγώνα εναντίον εχθρού άρτια εξοπλισμένου, με ισχυρή οχύρωση, και μόνο ο ηρωισμός και η αυτοθυσία των αξιωματικών και των οκλιτών της οδήγησαν στο νικηφόρο αποτέλεσμα. Οι διμοιρίες Μηχανικού -με μικρή αριθμητική δύναμη- προσέφεραν αξιόλογο έργο, διανοίγοντας διαδρόμους στα ναρκοπέδια του εχθρού από τους οποίους πέρασαν, χωρίς κίνδυνο, τα μαχόμενα τμήματα. Επίσης, η Χειρουργική Μονάδα της Ταξιαρχίας και το Ελληνικό Νοσοκομείο Σενεγκάλιας, με τη γρήγορη διακομιδή και περίθαλψη των τραυματιών, έσωσαν πολλούς αξιωματικούς και οπλίτες από βέβαιο θάνατο.

Ο Διοικητής των Συμμαχικών Στρατευμάτων Στρατηγός Αλεξάντερ σε έκθεση του με τον τίτλο *"Οι Σύμμαχοι Στρατοί στην Ιταλία από τις 3 Σεπτεμβρίου 1943 μέχρι τις 12 Δεκεμβρίου 1944"* σημειώνει για τη δράση της ΙΙΙ ΕΟΤ τα εξής: *"Στις 20 Σεπτεμβρίου, έπειτα από πάλη χωρίς ελπίδα, εκκαθαρίσθηκε το Σαν Φορτουνάτο και στη διάρκεια της νύχτας οι Έλληνες, υπό τη διοίκηση της 1ης Καναδικής Μεραρχίας, εισήλθαν στο Ρίμινι. Ήμουν ευτυχής, γιατί η επιτυχία αυτή είχε τόσο έγκαιρα λαμπρύνει τα πεπρωμένα της ηρωικής αυτής χώρας, που ήταν η μόνη μαχόμενη σύμμαχος στο πλευρό μας*

σε στιγμές ζοφερές και γιατί μία νέα νίκη στην Ιταλία είχε προστεθεί στη δόξα που αποκτήθηκε στα βουνά της Αλβανίας".

Οι απώλειες της III ΕΟΤ, από τότε που εισήλθε στις επιχειρήσεις στην Ιταλία μέχρι την ημέρα της καταλήψεως του Ρίμινι, ήταν 6 αξιωματικοί και 72 οπλίτες νεκροί, 19 αξιωματικοί και 169 οπλίτες τραυματίες .

Οι απώλειες αυτές αντιστοιχούσαν στο 10% περίπου της συνολικής δυνάμεως της και στο 20% της δυνάμεως των ταγμάτων Πεζικού που κυρίως έφεραν το βάρος του αγώνα.

Το μέγεθος των απωλειών δείχνει την προσπάθεια που κατέβαλε η Ταξιαρχία, την αξία των στελεχών, την πίστη όλων για τη νίκη και το διακαή πόθο τους να εξαλείψουν τις θλιβερές εντυπώσεις για τις στασιαστικές εκδηλώσεις και τη διάλυση άλλων μονάδων στη Μέση Ανατολή. Για την περιλάμπρη αυτή νίκη της Ταξιαρχίας στη μάχη του Ρίμινι, απονεμήθηκε από το Βασιλιά Γεώργιο Β' στις σημαίες των ταγμάτων της ο Ταξίαρχης του Αριστείου Ανδρείας.

8. Η Προέλαση Βόρεια του Ρίμινι

Μετά την κατάληψη του Ρίμινι από την III ΕΟΤ, τα καναδικά τμήματα πέρασαν τον ποταμό Μαρέκεια στον παραλιακό τομέα και εγκαταστάθηκαν βορειότερα απ' αυτόν. Στις 22 Σεπτεμβρίου νεοζηλανδικά τμήματα, υπερβαίνοντας τις θέσεις των Καναδών, προχώρησαν για να αντικαταστήσουν την 1η Καναδική Μεραρχία και στη συνέχεια, μετά την αποχώρηση της Ελληνικής Ταξιαρχίας από την πρώτη γραμμή, επεκτάθηκαν μέχρι την ακτή.

Στις 23 Σεπτεμβρίου, η III ΕΟΤ συγκεντρώθηκε στην περιοχή του Μιραμάρε, όπου παρέμεινε μέχρι τις 26 του μηνός για ανάπαυση και αναδιοργάνωση, συμπληρώνοντας τις απώλειες της με 24 αξιωματικούς και 221 οπλίτες οι οποίοι διατέθηκαν από το ΕΚΕΜ του Τάραντα.

Από τις 26 Σεπτεμβρίου, με διαταγή του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού, η Ελληνική Ταξιαρχία υπαγόταν στη 2η Νεοζηλανδική Μεραρχία. Ακόμη έλαβε εντολή να διαθέσει ένα τάγμα Πεζικού, το III Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού, μία ίλη Αρμάτων και μία διμοιρία πολυβόλων για αντικατάσταση (τη νύχτα 26/27) του 24ου Τάγματος της 6ης Νεοζηλανδικής Ταξιαρχίας που ενεργούσε στον παραλιακό τομέα. Επίσης να εγκαταστήσει προγεφύρωμα στον ποταμό Ούζο και αμέσως μετά να ενεργήσει επίθεση για να εκκαθαρίσει την περιοχή από την οδό "No 16" μέχρι την ακτή και σε βάθος μέχρι τον ποταμό Ρουβίκωνα. Τα συμμαχικά στρατεύματα, μέχρι την ημερομηνία αυτή (26 Σεπτεμβρίου) συνεχίζοντας την προέλαση βορειοανατολικά του Ρίμινι, είχαν προχωρήσει στο ύψος του ποταμού Ούζο. Η 6η Νεοζηλανδική Ταξιαρχία είχε αναπτυχθεί στην περιοχή νότια του ποταμού, από την οδό "No 16" μέχρι την ακτή.

Η Ελληνική Ταξιαρχία, με βάση την αποστολή της, διέταξε το I Τάγμα -στο οποίο διέθεσε το Λόχο Ενισχύσεων ως εφεδρικό- να αντικαταστήσει το 24ο Νεοζηλανδικό Τάγμα. Το I Τάγμα άρχισε τις προκαταρκτικές κινήσεις στις 1600 και κατά τη διάρκεια της νύχτας εγκαταστάθηκε στις νέες θέσεις, δημιουργώντας μικρό προγεφύρωμα προ του μετώπου του.

Στο μεταξύ, η Ταξιαρχία έλαβε διαταγή να επιτεθεί με το I Τάγμα της αυτό το πρωί της επομένης (27ης Σεπτεμβρίου) προκειμένου να καταλάβει τη διώρυγα Βένα, εξασφαλίζοντας σύνδεσμο με το 25ο Νεοζηλανδικό Τάγμα που θα ενεργούσε στα αριστερά του, με αντικειμενικό σκοπό το δυτικό τμήμα της διώρυγας. Η επίθεση αυτή θα υποστηριζόταν από το III Ελληνικό Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού και το 4ο Νεοζηλανδικό Σύνταγμα Πυροβολικού.

Το I Τάγμα, τις πρώτες ώρες της 27ης Σεπτεμβρίου, εκδήλωσε επιθετική ενέργεια και διαβαίνοντας τον ποταμό Ούζο, προωθήθηκε σε βάθος οκτώ χιλιομέτρων. Στις 0730 κατέλαβε την πόλη Μπελλάρια. Στη συνέχεια, με διαταγή που εκδόθηκε απευθείας από τη 2η Νεοζηλανδική Μεραρχία, επιτέθηκε : 1200 και προωθήθηκε μετά από αγώνα στο ύψος του ποταμού Ρουβίκωνα, όπου εγκαταστάθηκε αμυντικούς. Στις 27 Σεπτεμβρίου, ο

Σταθμός Διοικήσεως της Ταξιαρχίας είχε προωθηθεί και είχε εγκατασταθεί στο Τόρρε Πεντρέρα.

Στις 28 Σεπτεμβρίου η Ταξιαρχία, με διαταγή της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας, προώθησε τα II και III Τάγματα στην περιοχή Ιντζιέα Μαρίνα, όπου εγκατέστησε και το Σταθμό Διοικήσεως. Επίσης, προκειμένου να διευκολύνει τη διάβαση του ποταμού Ρουβίκωνα και την επίθεση της 6ης Νεοζηλανδικής Ταξιαρχίας για την κατάληψη της γραμμής του ποταμού Σκόλο Ριγκόσσα, διέταξε την Ελληνική Ταξιαρχία να καταλάβει με το I Τάγμα το τμήμα του ποταμού προ του μετώπου της και να προελάσει προς τα βόρεια. Η Ταξιαρχία, με διαταγή της, καθόρισε τις λεπτομέρειες της επιθέσεως του I Τάγματος και προέβλεψε ότι το II Τάγμα, ανάλογα με την εξέλιξη της καταστάσεως, να είναι έτοιμο, για την αντικατάσταση του I Τάγματος, τη νύχτα 29/30 Σεπτεμβρίου. Οι σχετικές προετοιμασίες για την εκδήλωση της επιθέσεως έγιναν έγκαιρα και κανονικά, αλλά τις βραδινές ώρες της 28ης Σεπτεμβρίου άρχισε ραγδαία βροχή, με αποτέλεσμα να ματαιωθεί η πραγματοποίηση της. Επειδή η κακοκαιρία συνεχίστηκε και τις επόμενες τρεις ημέρες, η επιχείρηση αναβλήθηκε για αόριστο χρονικό διάστημα.

Στις 30 Σεπτεμβρίου διατάχθηκε η σύμπτυξη του I Τάγματος, προκειμένου να γίνει στη διάρκεια της ημέρας βομβαρδισμός της εχθρικής αμυντικής τοποθεσίας με πυρά πυροβολικού και αεροπορίας. Μετά το βομβαρδισμό έγινε η επανεγκατάσταση του Τάγματος στην πρώτη γραμμή, χωρίς να υπάρξει καμιά αντίδραση του εχθρού. Τη νύχτα έγινε επίσης αντικατάσταση του 28ου Νεοζηλανδικού Τάγματος από το II Τάγμα και προώθηση του III Τάγματος της Ταξιαρχίας για να αντικαταστήσει το I Τάγμα.

Την 1η Οκτωβρίου, το μέτωπο της III ΕΟΤ εκτεινόταν από την κωμόπολη Κάπανι μέχρι την ακτή, νότια του ποταμού Ρουβίκωνα, με τα I και II Τάγματα σε πρώτη γραμμή και το III Τάγμα ως εφεδρεία, μεταξύ Ιντζιέα Μαρίνα και Μπελλάρια, νότια του ποταμού Ούζο. Το III Σύνταγμα Πυροβολικού θα υποστήριζε την Ταξιαρχία και επιπρόσθετα θα συμμετείχε στο γενικό σχέδιο πυρός του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού.

Τις νυκτερινές ώρες 2/3 Οκτωβρίου έγινε αντικατάσταση του I Τάγματος από το III, στο οποίο δόθηκε ως επιπρόσθετη εντολή η αντιαρματική άμυνα της περιοχής και η επιτήρηση της ακτής για την αντιμετώπιση ενδεχόμενης διεισδύσεως πρακτόρων του εχθρού από τη θάλασσα.

Η απραξία, εξαιτίας της κακοκαιρίας, συνεχίστηκε και τις επόμενες ημέρες από τις 2 μέχρι τις 7 Οκτωβρίου. Όλοι οι πόροι των ποταμών Μαρέκεια, Ούζο και Ρουβίκωνα, όπως επίσης και οι δρόμοι προς τις γέφυρες ήταν αδιάβατοι, ακόμη και για τις περιπόλους, με αποτέλεσμα η δραστηριότητα των μονάδων να περιορισθεί στην εγκατάσταση ενεδρών.

Η 8η Βρετανική Στρατιά αποφάσισε, στις 6 Οκτωβρίου, να συνεχίσει τις επιχειρήσεις, όταν θα βελτιώνονταν οι καιρικές συνθήκες, με ταυτόχρονη ενέργεια των 1ου Καναδικού και 5ου Αγγλικού Σωμάτων Στρατού για τη διάσπαση της κύριας γραμμής αντιστάσεως του εχθρού, βόρεια του ποταμού Σκόλο Ριγκόσσα, που καλυπτόταν με προωθημένα φυλάκια στη γραμμή του ποταμού Ρουβίκωνα. Σύμφωνα με το σχέδιο της Στρατιάς, η επιχείρηση θα εκδηλωνόταν μετά τις 7 Οκτωβρίου (ο χρόνος θα καθοριζόταν με νεότερη διαταγή) με επίθεση της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας στον παραλιακό τομέα, για την εγκατάσταση προγεφυρώματος στον ποταμό Σκόλο Ριγκόσσα από την 6η Νεοζηλανδική Ταξιαρχία. Η Ελληνική Ταξιαρχία αναλάμβανε την ισχυρή πίεση και τη στενή επαφή με τον εχθρό προ του μετώπου της.

Την ίδια ημέρα η 2η Νεοζηλανδική Μεραρχία, με άλλη διαταγή της, καθόρισε την εκδήλωση της επιθέσεως στις 8 Οκτωβρίου και σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση θα γινόταν προώθηση των μονάδων μέχρι το ύψος του ποταμού Μπαλντόνα και στη δεύτερη φάση διάβαση του ποταμού Σκόλο Ριγκόσσα τη νύχτα 9/10 Οκτωβρίου και εγκατάσταση προγεφυρώματος, βόρεια του ποταμού. Όμως, ένεκα υποτροπής της κακοκαιρίας, η επιχείρηση αναβλήθηκε και πάλι για ένα 24ωρο.

Η απραξία και η στασιμότητα, λόγω της κακοκαιρίας, καθώς και η συνεχής επαγρύπνηση επηρέασαν το ηθικό και δημιούργησαν κατάσταση

εξαιρετικής κοπώσεως και εκνευρισμού στους αξιωματικούς και τους οπλίτες της Ελληνικής Ταξιαρχίας που ήταν σε άμεση επαφή με τον εχθρό. Οι Γερμανοί, για να επιτείνουν την κατάσταση αυτή, χρησιμοποιούσαν επίλεκτους ελεύθερους σκοπευτές που προσέβαλαν με τα πυρά τους όσους εμφανίζονταν ή κινούνταν ακάλυπτοι. Η Ταξιαρχία, ως άμεση αντίδραση και για να αποφύγει τις απώλειες, χρησιμοποίησε, τις υπάρχουσες στην περιοχή αγροικίες και τις οργάνωσε σε σύντομο χρονικό διάστημα ως Σημεία Στηρίγματος κυκλικής άμυνας.

Αντίθετα οι Γερμανοί, για να αποφύγουν τις απώλειες από το συμμαχικό πυροβολικό και τη συμμαχική αεροπορία που βομβάρδιζαν σφοδρά τις θέσεις τους, αναγκάστηκαν να αντιδράσουν με ανάλογη τακτική. Δηλαδή επιμελήθηκαν περισσότερο την οργάνωση του εδάφους και αραιώσαν την αμυντική διάταξη, με την εγκατάσταση νησίδων αντιστάσεως μικρής δυνάμεως.

Από το πρωί της 10ης Οκτωβρίου, άρχισε η αντικατάσταση της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας από την 5η Τεθωρακισμένη Μεραρχία, στην οποία θα υπαγόταν τακτικώς και η Ελληνική Ταξιαρχία, υπό το Συγκρότημα του Συνταγματάρχη Caberland (Κάμπερλαντ). Αποστολή της θα ήταν, κατέχοντας τις ίδιες θέσεις, να μετάσχει στις επιχειρήσεις που θα συνεχίζονταν μετά από την αναδιάταξη του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού και όταν οι καιρικές συνθήκες θα βελτιώνονταν. Σημειώνεται ότι το πρωί της ίδιας ημέρας επισκέφθηκαν τα τμήματα της πρώτης γραμμής ο Αρχηγός και ο Υπαρχηγός του ΓΕΣ, οι οποίοι είχαν φθάσει εκεί την προηγούμενη ημέρα.

Στο διάστημα αυτό και ιδιαίτερα τη νύχτα 10/11 Οκτωβρίου, ο εχθρός παρουσίασε εξαιρετική δραστηριότητα σε ολόκληρο το μέτωπο. Στον υποτομέα της Ταξιαρχίας σημειώθηκε έντονη δράση εχθρικών περιπόλων, που όμως αποκρούστηκαν με επιτυχία.

Στις 12 Οκτωβρίου, η 2η Νεοζηλανδική Μεραρχία αναπτύχθηκε, μετά την αντικατάσταση της, στο αριστερό της Ελληνικής Ταξιαρχίας και προώθησε τη διάταξη της βορειοδυτικά, μαζί με την 1η Καναδική Μεραρχία που αναπτύχθηκε στο αριστερό της Νεοζηλανδικής. Έτσι έγινε ευθυγράμμιση του μετώπου και το γεγονός αυτό ανακούφισε σημαντικά την Ελληνική Ταξιαρχία. Την ίδια ημέρα, τις προμεσημβρινές ώρες, επισκέφθηκε το Σταθμό Διοικήσεως της Ταξιαρχίας ο Διοικητής του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού και αμέσως μετά ο Διοικητής της 2ης Νεοζηλανδικής Μεραρχίας, με σκοπό να ενημερώσουν το διοικητή της, για την τακτική κατάσταση και για τις σχεδιαζόμενες επιχειρήσεις του Σώματος Στρατού στην κοιλάδα του ποταμού Πάδου.

9. Η Αποχώρηση της III Ελληνικής Ορεινής Ταξιαρχίας από την Ιταλία

Είναι σκόπιμο, προτού περιγραφεί η αποχώρηση της Ελληνικής Ταξιαρχίας από την Ιταλία να δώσουμε περιληπτικά μια γενική εικόνα της καταστάσεως που επικρατούσε στην Ευρώπη, στα Βαλκάνια και στην Ελλάδα, την περίοδο εκείνη.

Στο χρόνο που τα συμμαχικά στρατεύματα αγωνίζονταν σκληρά στο Ιταλικό θέατρο Επιχειρήσεων για τη διάσπαση της Γοθτικής Γραμμής και την έξοδο τους στην κοιλάδα του ποταμού Πάδου, οι επιχειρήσεις στη Νορμανδία και η νέα απόβαση στις ακτές της Νότιας Γαλλίας, μεταξύ Τουλώνος και Καννών, εξελίσσονταν με ικανοποιητικό ρυθμό. Επίσης, στο Ανατολικό θέατρο Επιχειρήσεων, τα ρωσικά στρατεύματα προχωρούσαν σταθερά.

Οι Γερμανοί, επειδή ήταν σε δύσκολη θέση εξαιτίας των πολύπλευρων συμμαχικών επιχειρήσεων και αντιλαμβανόμενοι τον κίνδυνο που διέτρεχαν, έλαβαν σειρά μέτρων, μεταξύ των οποίων ήταν και η απόφαση τους να εκκενώσουν τη Βαλκανική Χερσόνησο. Σύμφωνα με πληροφορίες του Συμμαχικού Στρατηγείου, από τον Αύγουστο του 1944, είχαν αρχίσει την εκκένωση των νήσων του Αιγαίου και της Κρήτης και αναζητούσαν τον κατάλληλο χρόνο για την εκκένωση της ηπειρωτικής Ελλάδας και της υπόλοιπης Βαλκανικής.

Η συμμαχική πλευρά θεωρούσε ευνοϊκή την κατάσταση για απόβαση στη Βαλκανική, αρχίζοντας από την Ελλάδα, με ταυτόχρονες αποβατικές ενέργειες στις αλβανικές και στις δαλματικές ακτές. Έτσι αρκετές γερμανικές δυνάμεις θα εγκλωβίζονταν από τα συμμαχικά στρατεύματα. Στις αποβατικές αυτές επιχειρήσεις είχε σχεδιασθεί η συμμετοχή της III ΕΟΤ και μονάδων του Ελληνικού Στόλου. Αν και όλα ήταν έτοιμα για την απόβαση στην Ελλάδα, τα πλοία και οι στρατιωτικές δυνάμεις χρησιμοποιήθηκαν για την αποβατική ενέργεια στη Νότια Γαλλία, λόγω αλλαγής των συμμαχικών σχεδίων. Η ματαίωση της εκστρατείας των συμμαχικών στρατευμάτων στη Βαλκανική ήταν πλέον οριστική, για λόγους ευρύτερων στρατηγικών εκτιμήσεων.

Η αποχώρηση των Γερμανών από την Ελλάδα συνεχίστηκε κανονικά και στις 12 Οκτωβρίου 1944 εγκατέλειψαν την Αθήνα. Στις 13 του μηνός, ενώ η Ταξιαρχία αντιμετώπιζε με επιτυχία τοπικές επιθέσεις των Γερμανών, πληροφορήθηκε το χαρμόσυνο γεγονός, το οποίο χαιρετίστηκε στις 2045 από πεντακόσια πυροβόλα κάθε διαμετρήματος, που εκτόξευσαν ομοβροντίες πυρών εναντίον των θέσεων του εχθρού, αναγγέλλοντας την απελευθέρωση της ελληνικής πρωτεύουσας.

Στις 14 Οκτωβρίου, η Ταξιαρχία συνέχισε τις επιχειρήσεις και είχε σημαντικές επιτυχίες, αποκρούοντας τις επιθέσεις των Γερμανών. Επειδή είχε σχεδιασθεί για την επομένη επιθετική ενέργεια των Συμμάχων με κατεύθυνση το Σαντ' Αντζελο και υπήρχαν ενδείξεις για σύμπτυξη των Γερμανών σε όλο το μέτωπο, της επιστήθηκε η προσοχή να διατηρεί στενή επαφή μαζί τους.

Τις πρωινές ώρες της 15ης Οκτωβρίου, συμμαχικά τμήματα κατέλαβαν το Σαντ' Αντζελο και προωθήθηκαν μέχρι τον ποταμό Σκόλο Ριγκόσσα. Η Ταξιαρχία, εκτιμώντας ως βέβαιη τη σύμπτυξη των Γερμανών στο μέτωπο της, διέταξε τα τάγματα να στείλουν περιπόλους για την επαφή με τον εχθρό και την εξακρίβωση της καταστάσεως, ώστε σε περίπτωση συμπτώξεώς του, να προωθήσουν τη διάταξη τους μέχρι τον ποταμό Ρουβίκωνα και προοδευτικά από την ακτή μέχρι τον ποταμό Σκόλο Ριγκόσσα.

Έτσι είχε η κατάσταση στη γραμμή της μάχης, όταν την επομένη (16η Οκτωβρίου) η Ταξιαρχία διατάχθηκε από το Διοικητή του Συγκροτήματος Συνταγματάρχη Κάμπερλαντ να αποχωρήσει -αφού πρώτα την αντικαθιστούσε το 2ο Βρετανικό Σύνταγμα Λογχοφόρων- και στη συνέχεια να μεταφερθεί στην Ελλάδα .

Τη νύχτα 16/17 Οκτωβρίου άρχισε η αντικατάσταση. Πρώτο αντικαταστάθηκε το III Τάγμα και συγκεντρώθηκε ένα χιλιόμετρο νότια της Ιντζιέα Μαρίνα. Στις 1300 της 17ης Οκτωβρίου άρχισε η αντικατάσταση του II Τάγματος και του Λόχου Ενισχύσεων που μεταφέρθηκαν την ίδια ημέρα στην περιοχή Ιέζι. Τη νύχτα 17/18 Οκτωβρίου αντικαταστάθηκε το I Τάγμα και συγκεντρώθηκε στο χώρο του III Τάγματος. Τα I και III Τάγματα και το III Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικού μετακινήθηκαν κατά τη διάρκεια της νύχτας και αυτά στην περιοχή του Ιέζι. Τα υπόλοιπα τμήματα της Ταξιαρχίας μετακινήθηκαν στις 19 Οκτωβρίου και μέχρι τις 1200 της ίδιας ημέρας, όλες οι μονάδες συγκεντρώθηκαν στην περιοχή Ιέζι.

Στις 0900 της 19ης Οκτωβρίου, στη Σενεγκάλια της περιοχής Ιέζι - όπου έχει ανεγερθεί κοιμητήριο με τους τάφους των πεσόντων αξιωματικών και οπλιτών της III ΕΟΤ- έγινε επιμνημόσυνη δέηση, με την παρουσία του Διοικητή του 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού Στρατηγού Μπερνς, του Διοικητή του Νεοζηλανδικού Εκστρατευτικού Σώματος Στρατού Στρατηγού Φρέμππεργκ, των διοικητών μεραρχιών και αντιπροσωπειών όλων των μονάδων. Στον τύμβο του κοιμητηρίου έχει τοποθετηθεί σταυρός με την ένδειξη *"Ελληνική Εκστρατευτική Μονάς - III Ελληνική Ορεινή Ταξιαρχία"* και δύο επιγραφές, στην ελληνική γλώσσα *"Ω ξειν αγγέλων Έλλησιν, ότι τηδε κείμεθα τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι"* και στην αγγλική *"Οι Έλληνες έπεσαν υπέρ της Ελλάδος, της ελευθερίας και των ιδανικών των Ηνωμένων Εθνών"*. Η τελετή τελείωσε με την ανάγνωση της Ημερήσιας Διαταγής του Διοικητή της Ταξιαρχίας Συνταγματάρχη Τσακαλώτου, του τηλεγραφήματος που απέστειλε ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Παπανδρέου στο Διοικητή της Ταξιαρχίας και της προσφωνήσεως του Διοικητή του 1ου Καναδικού Σώματος

Στρατού, με απότιση φόρου τιμής στους ηρωικούς νεκρούς και συγχαρητήρια σε όλους τους αξιωματικούς και τους οπλίτες της Ταξιαρχίας. Οι συνολικές απώλειες της ΙΙΙ ΕΟΤ, μέχρι το τέλος των επιχειρήσεων στην Ιταλία, ήταν 10 αξιωματικοί και 106 οπλίτες νεκροί, 23 αξιωματικοί και 293 οπλίτες τραυματίες.

Με τη θυσία τους αυτή οι άνδρες της Ταξιαρχίας δόξασαν την Ελλάδα και τίμησαν τα ελληνικά όπλα.

Στις 18 Οκτωβρίου, τέσσερις ημέρες μετά την αποχώρηση των γερμανικών στρατευμάτων, μεταφέρθηκε από την Ιταλία και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα η Ελληνική Κυβέρνηση. Ταυτόχρονα, με συμφωνία που υπέγραψαν οι Κυβερνήσεις Ελλάδας και Μεγάλης Βρετανίας, άρχισε η μεταφορά και αποβίβαση συμμαχικών στρατευμάτων στην Ελλάδα.

Στις 23 Οκτωβρίου εκδόθηκε διαταγή για τη μεταφορά της ΙΙΙ ΕΟΤ από την περιοχή Ιέζι στον Τάραντα. Έτσι, χωρίς το ΙΙ Τάγμα και τα *Κάρριερς* και αφού ενισχύθηκε με ένα βρετανικό λόχο Μεταφορών, άρχισε η μετακίνηση της στις 0600 της 24ης Οκτωβρίου οδικώς. Σχηματίστηκε φάλαγγα από 489 οχήματα, με δύναμη 225 αξιωματικούς και 2.300 οπλίτες και, ακολουθώντας την οδό Ιέζι-Ορτόνα-Βάστο-Τέρμολι-Σαν Σεβέρο-Φότζια-Σερινιόλα-Κανόζα-Άντρια-Βιτόντο-Σαν Νικάντρο-Αντέλφια, έφθασε στον Τάραντα τις απογευματινές ώρες της 26ης Οκτωβρίου. Το ΙΙ Τάγμα με τα *Κάρριερς* και δύναμη 30 αξιωματικούς και 515 οπλίτες μεταφέρθηκε στην Αγκόνα, όπου επιβιβάσθηκε σε πλοία στις 25 Οκτωβρίου και στις 27 του μηνός έφθασε στον Τάραντα.

Η Ταξιαρχία παρέμεινε εκεί μέχρι τις 6 Νοεμβρίου 1944, οπότε επιβιβάσθηκε στο ατμόπλοιο "*Αλκαντάρα*"· την επομένη απέπλευσε για τον Πειραιά, όπου έφθασε έπειτα από δύο ημέρες με τη συνοδεία ενός βρετανικού πολεμικού πλοίου και του ελληνικού "*Πίνδος*". Με το ατμόπλοιο μεταφέρθηκαν 262 αξιωματικοί και 2.711 οπλίτες. Ένα μέρος της δυνάμεως από 85 αξιωματικούς και 800 οπλίτες, κυρίως του Πυροβολικού, τα πυροβόλα του ΙΙΙ Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού, τα *Κάρριερς* και όλα τα οχήματα παρέμειναν στον Τάραντα και μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα αργότερα.

Οι άνδρες της ΙΙΙ ΕΟΤ επέστρεφαν στην πατρίδα. Οι στιγμές, που εκτυλίχθηκαν, όταν αντίκρουσαν τις ακτές της Αττικής ήταν πραγματικά συγκινητικές. Καθώς αποβιβάζονταν, γονάτιζαν στο πρώτο βήμα τους και ασπάζονταν το χώμα της παραλίας. Το πλήθος που είχε συγκεντρωθεί στο χώρο αποβιβάσεως και σε όλο το μήκος του δρόμου, από το Κερασίι μέχρι το Γουδί, υποδεχόταν με χαρά και ενθουσιασμό, με θαυμασμό και εθνική υπερηφάνεια τους ήρωες της ΙΙΙ Ελληνικής Ορεινής Ταξιαρχίας. Αυτούς που είχαν εγκαταλείψει τα σπίτια τους για να πολεμήσουν μακριά από την πατρίδα τους τους κατακτητές της χώρας και που τώρα, επιστρέφοντας νικητές κοντά στα προσφιλή τους πρόσωπα και στην ελεύθερη πλέον πατρίδα, δικαιολογημένα αισθάνονταν τη καλύτερη ηθική, αλλά και εθνική ικανοποίηση.

Βιβλιογραφία: "Ελληνικός Στρατός στη Μέση Ανατολή" (Ελ Αλαμίν - Ρίμινι - Αιγαίο), Αθήνα 1996, ΓΕΣ/ΔΙΣ (Σελ. 110 - 143)

III ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ

ΣΤΡΑΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΧΗΓΟΥ ΚΑΙΡΟΝ

Υποβολή Τηλεγραφημάτων

Λαμβάνω την τιμήν νά υποβάλω συνημμένως τηλεγραφικήν αναφοράν μου πρὸς τὴν VIII Στρατιάν ἅμα τη ἀφίξει τῆς Ταξιαρχίας εἰς τὸν χώρον ΦΟΛΙΝΙΟ, ὡς καὶ τηλεγραφικὴν διαταγὴν τῆς VIII Στρατιάς.

Ταῦτα ἐν συνεχείᾳ τῶν ὑπ' ἀριθ. 432/19-8-44 τηλεγραφημάτων μας.

Ὡς ἀνέφερα ἤδη τηλεγραφικῶς, ἡ Ταξιαρχία μετεστάθμευσε σήμερον εἰς ΤΖΕΣΙ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς II Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας. Ἡ περιοχὴ αὕτη εὐρίσκεται εἰς ὀπόστασιν 45 χιλιομέτρων Νοτίως τῆς Γοθικῆς Γοαμμῆς. Ἡ μετακίνησις ἐγένετο πάλιν μετὰ ἐξαιρετικῆς τάξεως καὶ πειθαρχίας.

Συμφώνως ταῖς δοθείσαις προφορικαῖς διαταγαῖς ὑπὸ τοῦ Στρατηγού ΦΡΕΥΜΠΕΡΓΚ κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ὅπερ θά μεσολάβησιν ἀπὸ τῆς ἤδη ἀρξαμένης ἐπιθέσεως καὶ τῆς μελλοντικῆς χρησιμοποιοῦσεως τῆς Νεοζηλανδικῆς Μεραρχίας καὶ συνεπῶς καὶ τῆς Ταξιαρχίας, (πιθανῶς ἐκμετάλλευσις ἐπιτυχίας), ἡ Ταξιαρχία θά ἐκτέλεσῃ δύο ἀσκήσεις, μίαν καταλήψεως ἀμυντικοῦ μετώπου καὶ μίαν ἐπιθέσεως κατὰ ὠργανωμένης τοποθεσίας, καλυπτόμενη ὑπὸ κινητοῦ Πυροβολικοῦ.

Τὴν εἴσοδον εἰς τὴν μάχην θά ἀναφέρω ὑμῖν ἐγκαίρως.

Ἐπιτὴ ευκαιρίᾳ καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἔχει σχέσιν μὲ τὸ ἠθικόν, ἀναφέρω ὅτι πράγματι οἱ στρατιῶται διὰ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἀνεβίωσαν τὴν ἐν τῷ Ἀλ-βανικῷ μετώπῳ μεγαλοψυχίαν τῶν, τόσον, ὥστε οἱ Ἰταλοὶ, ἀναφερόμενοι εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν, μεταχειρίζονται τὴν φράσιν εἰσθε ὑπέροχοι.

Εἶναι ἀπίστευτον ἀλλὰ χαρακτὴρ ἰστικόν ὅτι τόσον ἐνεστερνίσθησαν οἱ στρατιῶται τὰς ὁδηγίας καὶ ἐντολάς τῶν προϊσταμένων τῶν, ὥστε αἱ σταφυλαὶ νά ὑπερκρέμανται τῶν ἀντίσκηνων ἀθικταὶ καὶ οἱ Ἰταλοὶ ὀποροῦντες διερωτῶνται αὐτοὶ εἶναι οἱ "Ἕλληνες διὰ τοὺς ὁποίους ἐπὶ 20ετίαν ἐδιδάσκοντο ὅτι ἐπρόκειτο περί ἀγριανθρώπων;

Ὅσον ἀφορα τὴν διαγωγὴν τῶν ἐναντι τῶν γυναικῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε πράγματι πλεον αἱ Ἰταλίδες νά εἶναι αἱ ἐπιζητούσαι τὰς σχέσεις μετὰ τῶν στρατιωτῶν μας, ἐπισκεπτόμενοι τοὺς καταυλισμοὺς ὡσεὶνὰ ἐπρόκειτο περὶ ὁμογενῶν τῶν.

"Ὅταν τὸ πρῶτον ἀφίχθημεν, οἱ Ἰταλοὶ ἐκρυπτον τὰ ζῶα τῶν. Ἦδη εἶναι ἐλεύθερα καὶ στοὺς καταυλισμοὺς καὶ διακηρύττουν οὗτοι, (ὅτι), ἂν ἦσαν Ἰταλικά στρατεύματα, δένθ' ἦσαν κύριοι τῆς περιουσίας τῶν.

Ἐναντι τῶν πεινῶντων μικρῶν ἢ διαγωγῆ τῶν εἶναι συγκινητικὴ.

Οἱ στρατιῶται ἐκόρεσαν τὴν ἐκδίκησίν τῶν :

α. Διὰ τῆς περιφορᾶς τῶν σημαιῶν διὰ μέσου τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους.

β. Διὰ πατριωτικῶν ἀσμάτων καὶ ἰδία τοῦ «Κορόιδο Μουσολίνι» κατὰ τὴν διέλευσίν τῶν διὰ μέσου τῶν Ἰταλικῶν πόλεων, καὶ

γ. Διὰ τῆς θέας τῶν καταστροφῶν ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους, αἱ ὅποια ἰ πράγματι εἶναι ἀνάλογοι τῶν τεραστίων διατεθέντων μέσων. Οὐδεμία γέφυρα, οὐδὲν ἐργοστάσιον, οὐδὲν ἀεροδρόμιον παρέμειναν ὄρθια. Ἡ καταστροφὴ τῶν εἶναι ὀλοκληρωτικὴ.

Ἡ ἐν τῇ σελίδι 7, τῶν συνημμένως υποβαλλομένων Ἐθνικῶν Παλμῶν, διατριβῆ τοῦ Ἰ Υπολοχαγοῦ Μπρούμα Ν., δίδει τὴν ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ἀνωτερότητος τῶν στρατιωτῶν μας.

ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ

Συνταγματάρχης

Πρωτόκολλο Παραδόσεως τοῦ Ρίμινι

Ἐν Σάντα Μαρία ντε λε Κολονέλε, σήμερον τήν 21ην τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου ἡμέραν τῆς εβδομάδος Πέμπτην του χιλιοστοῦ ἑννεακοστοῦ (sic) τεσσαρακοστοῦ τετάρτου ἔτους (1944) καί ὥραν 0730 ἤ κάτωθι υπογεγραμμένη επιτροπή αποτελούμενη ἐκ τοῦ ΜΠΟΡΤΟΝΙ ΓΚΟΜΠΕΡΙΟ ὡς Προέδρου καί

1) ΜΠΟΡΤΟΝΙ ΡΟΜΟΛΟ }

2) ΝΤΕΛ ΠΡΑΤΟ ΜΠΙΑΤΖΙΟ } ὡς μελών

απάντων μελών τοῦ Ἀντιφασιστικοῦ κόμματος ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως (τῶν λοιπῶν ἐγκαταλειψάντων ταύτην). Παρουσιασθέντες εἰς τάς προπορευόμενος Ἑλληνικός Δυνάμεις, ἦτοι εἰς τόν Διοικητήν τοῦ 2ου Λόχου 3ου Τάγματος III ΕΟΤ Λοχαγόν Αποστολάκην Μιχαήλ,

πα ρ α δ ἰ δ ο μ ε ν τήν πόλιν τοῦ ΡΙΜΙΝΙ ἀνευ ὄρων εἰς τάς "Ἑλληνικός Δυνάμεις. Επαφίεται ἐν λευκῷ ἡ τήρησις τῆς τάξεως καί ἡ προστασία τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἐφ'ὧ συνετάγη τό παρόν εἰς τήν Ἑλληνικήν, Ἰταλικήν καί Ἀγγλικήν καί υπογράφεται ὡς ἔπεται:

Ἐξ ὧν τό ἐν παρεδόθη εἰς τόν Πρόεδρον τῆς Επιτροπῆς.

Ὁ

Παραλαβών
Αποστολάκης Μιχαήλ
Λοχαγός

Οί

Παραδίδοντες
Υ Α.

Ἐθεωρήθη Ὁ
Διοικητής τοῦ Τάγματος
Λουτεράκης Ανδρέας
Ταγματάρχης

Τηλεγράφημα Πρωθυπουργοῦ Ἑλλάδος Γ. Παπανδρέου (Απονομή
Ταξίαρχου Ἀριστείου Ἀνδρείας στίς Σημαίες τῆς III ΕΟΤ)

Ἀπό Πρόεδρον Κυβερνήσεως Πρός III ΕΟΤ
Κοινοποιῶ κατωτέρω τηλεγράφημα Α.Μ. Βασιλέως Γεωργίου Β', διά
Ταξίαρχον Τσακαλώτον:

«Εἰς υμᾶς ἀντάξιον Ἀρχηγόν ἠρωικῆς Ταξιαρχίας, εἰς αξιωματικούς, υπαξιωματικούς καί στρατιώτας ἐκφράζω μετὰ συγκινήσεως θερμά συγχαρητήρια.

Ἀπό βουνῶν Ἀλβανίας καί μαρτυρικής Κρήτης μεταφέρατε Ἑλληνικήν Δόξαν εἰς ΑΛΑΜΕΙΝ καί ἐκεῖθεν εἰς ὄρη Ἰταλίας, ἵνα αὕτη παραμένη αἰωνία.

Ἀπονέμομεν τήν τιμήν, ὅπως Σημαία νά φέρωσι Ταξίαρχην Ἀριστείου Ἀνδρείας, ἔστωσαν εσαεὶ ἀπόδειξις ευγνωμοσύνης Ἐθνους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

**Προσφώνηση Διοικητού 1ου Καναδικού Σώματος Στρατού κατά τήν Επι-
μνημόσυνη Δέηση τής 19ης Οκτωβρίου 1944**

«Συνταγματάρχα Τσακαλώτε, αξιωματικοί καί άνδρες της III ΕΟΤ,
Οί συνάδελφοι σας πού κείνται έδώ υπέστησαν τήν μεγάλην θυσίαν διά τήν
έλευθερίαν τής "Ελλάδος. Τά κτυπήματα πού έδώσατε έδω έβοήθησαν νά
ελευθερώσουν τήν Πατρίδα σας, τόσο μεγάλα όσο θά έκτυπούσατε επί του
πατρίου σας εδάφους.

Τώρα πρόκειται νά γυρίσετε στην Πατρίδα σας, από τήν οποίαν τά απομεινάρια
τού εχθρού εκδιώκονται. Οί συνάδελφοι σας, έν όπλοις Καναδοί, σας εύχονται
καλήν τύχη ν, αν ακόμη έχετε νά πολεμήσετε, καί σας εύχόμεθα κάθε έπιτυχίαν
εις τάς προσπάθειας σας, ν' όναστηλώσητε τάς ερημώσεις τού πολέμου εις τήν
Πατρίδα σας.

Χαιρετίζομεν τούς πεσόντος καί εκείνους πού επιζούν, ώς τούς γενναίους
στρατιώτας, οί όποιοι διά μέσου μακρών και αποθαρρυντικών ετών έκράτησαν
υψηλά τήν τιμήν τής "Ελλάδος.

Τώρα έχετε τήν άμοιβήν σας εις αυτήν τήν ώραν τής Απελευθερώσεως και
της ΝΙΚΗΣ!.»

ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΩΝ

Νεκροί και Τραυματίες Αξιωματικοί της III Ελληνικής Ορεινής Ταξιαρχίας κατά
τις επιχειρήσεις στην Ιταλία

α/α	Βαθμός/Όπλο	Όνοματεπώνυμο	Χρονο- λογία	Τόπος	Παρατηρή- σεις
ΝΕΚΡΟΙ					
1	Τχης(ΠΒ)	Στερανάκης Ιωάννης	9-9-44	Ριτσιόνε	(α) Πέθανε στο Χειρουργείο Εκστρατείας
2	Υπλγός(ΠΖ)	Παλιεράκης Κων/νος	14-9-44	Μοντιτσέλι	(β) Πέθανε στο Νοσοκομείο
3	Υπλγός(ΠΖ)	Περράκης Ιωάννης	15-9-44	Ριτσιόνε	
4	Υπλγός(ΠΖ)	Ράπτης Ιωάννης	27-9-44	Μπελάρια	
5	Υπλγός(ΠΒ)	Ρακότης Ιωάννης			
6	Εφ.Υπλγός(ΠΖ)	Κατσαρός Γεώργιος	14-9-44	Μοντιτσέλι	
7	Εφ. Υπλγός(ΠΖ)	Γκιάλλας Γεώργιος	15-9-44	Ριτσιόνε	
8	Εφ.Ανθλγός(ΠΖ)	Παπακυριακόπουλος Ν.	15-9-44	-//-	
9	Ανθλγός(ΠΖ)	Πιάλης Γεώργιος	15-9-44	-//-	
10	Ανθστής(ΠΖ)	Βαρβάκης Μιλτ.(α)	16-9-44	-//-	
ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ					
1	Λγός(ΠΖ)	Πρόκος Ηλίας			

2	Λγός(ΠΖ)	Καραμπότσος Ιωάννης		
3	Λγός(ΠΖ)	Αποστολάκης Μιχαήλ		
4	Λγός(ΠΖ)	Καραβασέλας Δημήτρ.		
5	Υπλγός(ΠΖ)	Κόρκας Ιωάννης		
6	Υπλγός(ΠΖ)	Πετράκης Αριστείδης		
7	Υπλγός(ΠΖ)	Ταμβάκης Ελευθέριος		
8	Υπλγός(ΠΖ)	Κολομβάκης Αρτέμιος	9-9-44	Ριτσιόνε
9	Υπλγός(ΠΖ)	Μπράτσος Ιωάννης		
10	Υπλγός(ΠΖ)	Τσάγγος Ναπολέων	10-9-44	Ριτσιόνε
11	Υπλγός(ΠΖ)	Πανόπουλος Αθανάσ.(β)	15-9-44	-//-
12	Υπλγός(ΠΖ)	Πετρονώτης Δημήτριος		
13	Υπλγός(ΠΒ)	Χατζηπέτρος Αλέξ.		
14	Ανθλγός(ΠΖ)	Πούλμαν Αιμίλιος		
15	Ανθλγός(ΠΖ)	Μουρίκης Αθανάσιος		
16	Ανθστής(ΠΖ)	Δαλιάνης Ιωάννης		
17	Ανθστής(ΠΖ)	Σταθόπουλος Π.		
18	Ανθστής(ΠΖ)	Βαζαίος Ιάκωβος		
19	Ανθστής(ΠΖ)	Χαβάης		
20	Υπλγός(ΠΖ)	Καλαμπόκης Αρτέμιος	15-9-44	Ριτσιόνε
21	Υπλγός(ΠΖ)	Νιάνιος Δημήτριος	10-9-44	-//-
22	Ανθστής(ΠΖ)	Ανδρεάδης Δημ.	14-9-44	-//-